

EL

EL

EL

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 25.11.2010
COM(2010) 687 τελικό

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ**

**ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009 ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ
ΠΡΟΕΝΤΑΞΙΑΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ (ΜΠΒ)**

SEC(2010) 1430

Συνοπτική παρουσίαση

Η παρούσα έκθεση παρουσιάζει τις δραστηριότητες που αναλαμβάνονται για την εφαρμογή του μηχανισμού προενταξιακής βοήθειας (ΜΠΒ) το έτος 2009 και παρέχει μια γενική επισκόπηση των εξελίξεων καθώς και ορισμένες εκτιμήσεις για τις μελλοντικές προοπτικές.

Η έκθεση τονίζει ότι, το 2009, η Επιτροπή έλαβε συγκεκριμένα μέτρα για να βελτιωθούν η αποτελεσματικότητα, η επίπτωση και η βιωσιμότητα του ΜΠΒ, θέτοντας τις βάσεις για την υιοθέτηση μιας τομεακής προσέγγισης για το στρατηγικό σχεδιασμό και προγραμματισμό, αναβαθμίζοντας τον συντονισμό των χορηγών και αυξάνοντας τον βαθμό οικειοποίησης από τους δικαιούχους. Με τη βελτίωση του σχεδιασμού και της εφαρμογής πολιτικών θα βελτιωθεί ο πολιτικός διάλογος και θα μπορέσουν να επιτευχθούν καλύτερα αποτελέσματα κατά τη διαδικασία ένταξης των Δυτικών Βαλκανίων, της Τουρκίας και της Ισλανδίας στην ΕΕ.

Λεπτομερή στοιχεία για τις δραστηριότητες προγραμματισμού και εφαρμογής για τα ειδικά προγράμματα του ΜΠΒ ή προγράμματα πολλαπλών δικαιούχων του ΜΠΒ κατά την περίοδο υποβολής εκθέσεων είναι διαθέσιμα στο βασικό έγγραφο αναφοράς της παρούσας έκθεσης¹ (Τμήματα I και II), ακολουθούμενα από δημοσιονομικά δεδομένα (Τμήμα III). Η εισαγωγή του βασικού εγγράφου αναφοράς υπενθυμίζει το γενικό πλαίσιο του χρηματοδοτικού μέσου ΜΠΒ.

* * *

1. ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

1.1. Κύριες εξελίξεις της διαδικασίας διεύρυνσης

Το 2009 ήταν έτος σταθερότητας και ασφάλειας στα Δυτικά Βαλκάνια και την Τουρκία, με θετικές εξελίξεις όσον αφορά την κινητικότητα και τις σχέσεις γειτονίας. Μετά την εκδήλωση της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης, η Επιτροπή συνέβαλε στη διασφάλιση της μακροοικονομικής σταθερότητας στην περιοχή, μεταξύ άλλων θεσπίζοντας μια δέσμη μέτρων για την αντιμετώπιση της χρηματοπιστωτικής κρίσης στην περιοχή, περιλαμβανομένης της άμεσης δημοσιονομικής ενίσχυσης για τη Σερβία, χρηματοδοτούμενη από τον ΜΠΒ.

Κατά την περίοδο αναφοράς, υποβλήθηκαν νέες αιτήσεις προσχώρησης στην ΕΕ από την Αλβανία (τον Απρίλιο), την Ισλανδία (τον Ιούλιο)² και τη Σερβία (τον Δεκέμβριο), ενώ η Κροατία σημείωσε πρόοδο προσεγγίζοντας τα τελικά στάδια των διαπραγματεύσεων προσχώρησης. Το Μαυροβούνιο, η Σερβία και η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας εξασφάλισαν τη δυνατότητα εισόδου των πολιτών τους στον χώρο Σένγκεν χωρίς υποχρέωση θεώρησης, εφόσον ικανοποίησαν τους όρους που περιείχαν οι χάρτες

¹ Έγγραφο Εργασίας - Βασικό έγγραφο αναφοράς στην έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. - Ετήσια έκθεση 2009 για την εφαρμογή του Μηχανισμού Προενταξιακής Βοήθειας (ΜΠΒ)

² Η Επιτροπή πρότεινε τροποποίηση του κανονισμού ΜΠΒ 1085/2006, τον Οκτώβριο του 2009, με στόχο να περιληφθεί η Ισλανδία ως δικαιούχος ΜΠΒ (η οποία εγκρίθηκε αργότερα, το 2010, μέσω του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 540/2010 της 16^{ης} Ιουνίου 2010).

πορείας για την κατάργηση της θεώρησης. Η Επιτροπή συνέχισε επίσης τη συνεργασία της με την Αλβανία και τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη για να επιτευχθεί η άρση της υποχρέωσης θεώρησης.

Ωστόσο, παραμένουν πολλές οι προκλήσεις. Το 2009 οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων και η Τουρκία έπρεπε να καταβάλουν ακόμη, σε διαφορετικό βαθμό, ουσιαστικές προσπάθειες για την εκπλήρωση των κριτηρίων και προϋποθέσεων που έχουν καθοριστεί για την προσχώρηση. Ο ρυθμός των μεταρρυθμίσεων ήταν σε αρκετές περιπτώσεις αργός και η διεθνής οικονομική κρίση δημιούργησε πρόσθετες δυσκολίες.

Η αξιολόγηση της Επιτροπής όσον αφορά την πρόοδο που σημείωσαν οι υποψήφιες χώρες και οι εν δυνάμει υποψήφιες χώρες προς την επίτευξη των όρων προσχώρησης και των όρων των Συμφωνιών Σταθεροποίησης και Σύνδεσης παρουσιάστηκε στο έγγραφο «Στρατηγική της διεύρυνσης και βασικές προκλήσεις 2009-2010» και στις συνοδευτικές εκθέσεις προόδου³, που δημοσιεύθηκαν τον Οκτώβριο του 2009. Το Συμβούλιο ενέκρινε σε μεγάλο βαθμό τα συμπεράσματα και τις συστάσεις αυτής της ανακοίνωσης της Επιτροπής τον Δεκέμβριο του 2009.

1.2. Κύριες στρατηγικές εξελίξεις προς τη βελτίωση των όρων παροχής της ενίσχυσης του ΜΠΒ: συμπεράσματα από την εμπειρία της διετούς εφαρμογής

Το 2009 η Επιτροπή συνέχισε τον προβληματισμό της σχετικά με την αποτελεσματικότητα του σχεδιασμού και του προγραμματισμού της ενίσχυσης του ΜΠΒ, γεγονός που οδήγησε σε νέες προσεγγίσεις.

Σε διάσκεψη συντονισμού των χορηγών, που πραγματοποιήθηκε στα Τίρανα την 2α Απριλίου, εξετάστηκε η πρόοδος όσον αφορά τη βελτίωση του συντονισμού των χορηγών στην πράξη. Στη διάσκεψη αναλύθηκαν τα θετικά στοιχεία και οι αδυναμίες των υφισταμένων μηχανισμών συντονισμού σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο και διατυπώθηκαν συγκεκριμένες συστάσεις για να εξασφαλιστούν ο καλύτερος συντονισμός και η αποτελεσματικότητα της ενίσχυσης. Επίσης, στη διάσκεψη συζητήθηκαν οι δυνατότητες ενίσχυσης του στρατηγικού προγραμματισμού και εναρμόνισης της ενίσχυσης με τα εθνικά σχέδια ανάπτυξης και ένταξης στην ΕΕ, που ενέκριναν οι δικαιούχοι του ΜΠΒ και με τα ΕΠΕΣ (έγγραφα πολυετούς ενδεικτικού σχεδιασμού).

Σε διάσκεψη για την πραγματική στήριξη της διεύρυνσης, που οργάνωσαν από κοινού η Επιτροπή και η Σουηδική Προεδρία της ΕΕ στις Βρυξέλλες στις 19 Οκτωβρίου, εξετάστηκαν τα γενικότερα ζητήματα της αποτελεσματικότητας της ενίσχυσης και κρίθηκε ότι μια μέθοδος προγραμματισμού της ενίσχυσης που θα βασιζόταν στις ανάγκες του δικαιούχου και τις στρατηγικές θα μπορούσε να συμβάλει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της προενταξιακής βοήθειας. Διαπιστώθηκε ότι η προσέγγιση αυτή δεν θα ήταν μόνο θετική για την επιδίωξη των προενταξιακών προτεραιοτήτων, αλλά θα συνέβαλε επίσης στο να ξεπεραστεί η επίπτωση της χρηματοπιστωτικής κρίσης και, εφόσον ορισμένοι από τους χορηγούς στα Δυτικά Βαλκάνια ήταν καλύτερα εξοπλισμένοι για να αντιμετωπίσουν με ταχύτητα εκείνες τις δυσκολίες, η στενή συνεργασία των χορηγών θα συνέβαλε στο να στοχευθεί η ενίσχυση του ΜΠΒ με τον αποτελεσματικότερο δυνατό και συμπληρωματικό τρόπο.

Οι εκθέσεις αξιολόγησης του προγραμματισμού και της εκτέλεσης της βοήθειας τόσο του ΜΠΒ όσο και προηγούμενης προενταξιακής βοήθειας (βλ. παρακάτω κεφάλαιο 3)

³ Βλ. http://ec.europa.eu/enlargement/press_corner/key-documents/reports_oct_2009_en.htm

αποδείχθηκε επίσης ότι αποτελούν πολύτιμη πηγή προβληματισμού σχετικά με τους καλύτερους τρόπους για να διασφαλιστεί η επίτευξη των γενικών στόχων της βοήθειας.

Με βάση τα συμπεράσματα αυτών των εκθέσεων, η Επιτροπή προσπάθησε να **μετατοπίσει το βάρος της προενταξιακής βοήθειας που εστιάζονταν κατ' εξοχήν σε μεμονωμένα έργα προς μια σφαιρική προσέγγιση βασιζόμενη σε πολιτικά κριτήρια**, έτσι ώστε να αυξηθεί η συνολική επίπτωσή της. Τον Νοέμβριο, η Επιτροπή αποφάσισε να θέσει σταδιακά σε εφαρμογή μια **τομεακή προσέγγιση στον σχεδιασμό του ΜΠΒ**. Οι προσπάθειες αυτές αναπτύχθηκαν το 2010 για να ενισχύσουν τον στρατηγικό σχεδιασμό και τον προγραμματισμό της βοήθειας (βλ. παρακάτω κεφάλαιο 3 για λεπτομερή στοιχεία) και θα συνεχιστούν το 2011.

Τον Δεκέμβριο του 2009, το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων εξέφρασε την πολιτική του στήριξη σε αυτό το νέο σχεδιασμό του ΜΠΒ με βάση μια τομεακή προσέγγιση, εγκρίνοντας τα συμπεράσματα των προαναφερόμενων διασκέψεων: «*Το Συμβούλιο ... τονίζει τον ουσιαστικό δεσμό που υπάρχει μεταξύ των προτεραιοτήτων της πολιτικής για τη διεύρυνση και της χρηματοδοτικής βοήθειας, σύμφωνα με τα αποτελέσματα των πρόσφατων διασκέψεων που απέβλεπαν στην βελτίωση της αποτελεσματικότητας της βοήθειας, και χαιρετίζει την Επιτροπή να ευθυγραμμίσει τα ετήσια προγράμματα IPA με τις προτεραιότητες που προσδιορίστηκαν στις εκθέσεις προόδου*».

Επίσης, με βάση τα συμπεράσματα των εκθέσεων αξιολόγησης, ήδη το 2009 εξορθολογίστηκε ο προγραμματισμός του ΜΠΔ, με λιγότερα και μεγαλύτερα έργα, με στόχο να διευκολυνθεί η διαχείριση της εφαρμογής και να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα και διαφάνεια του μηχανισμού. Το κύριο βάρος εξακολούθησε να δίνεται στη θεσμική ανάπτυξη, ιδίως σε τομείς που άπτονται του κράτους δικαίου, σύμφωνα με τη στρατηγική της διεύρυνσης. Επίσης, η κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη εξακολούθησε να αποτελεί σημαντική προτεραιότητα, και ιδίως λόγω της οικονομικής κρίσης. Εγκρίθηκε για τα Δυτικά Βαλκάνια και την Τουρκία μια δέσμη μέτρων για την αντιμετώπιση της κρίσης και χορηγήθηκε στη Σερβία δημοσιονομική ενίσχυση στο πλαίσιο συμφωνίας του ΔΝΤ.

2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΜΠΒ: ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

2.1. Στρατηγικός σχεδιασμός και προγραμματισμός

2.1.1. Πολυετές ενδεικτικό δημοσιονομικό πλαίσιο (MIFF) (ΠΕΔΠ)

Ο κατωτέρω πίνακας παρουσιάζει τις χορηγήσεις του 2009 στον ΜΠΒ, σε εκατομμύρια EUR, ανά δικαιούχο χώρα και ανά συνιστώσα, καθώς και στα προγράμματα πολλαπλών δικαιούχων, όπως επικαιροποιήθηκαν στο ΠΕΔΠ 2011-2013⁴. Τα στοιχεία λαμβάνουν υπόψη τις μεταφορές που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ των συνιστωσών I και II κατά τη διάρκεια του 2009.

Πίνακας 1: Χορηγήσεις το 2009 ανά δικαιούχο και ανά συνιστώσα (σε τρέχουσες τιμές σε εκατ. EUR)

Δικαιούχοι ΜΠΒ/ Συνιστώσες	I	II	III	IV	V	ΣΥΝΟΛΟ
-------------------------------	---	----	-----	----	---	--------

⁴ COM(2009)543 τελικό της 14ης Οκτωβρίου 2009

Αλβανία	71,4	9,8				81,2
Βοσνία-Ερζεγοβίνη	83,9	5,2				89,1
Κροατία	45,6	15,9	49,7	14,2	25,8	151,2
πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας	39,3	4,4	20,8	7,1	10,2	81,8
Κοσσυφοπέδιο	106,1					106,1
Μαυροβούνιο	28,6	4,7				33,3
Σερβία	182,6	12,2				194,8
Τουρκία	239,6	3,0	182,7	55,6	85,5	566,4
Προγράμματα πολλαπλών δικαιούχων	166,1					166,1
ΣΥΝΟΛΟ	963,2	55,2	253,2	76,9	121,5	1 470,0

Στοιχεία σχετικά με τη βάση κατανομής των ποσών ανά δικαιούχο και ανά συνιστώσα παρουσιάζονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής για το ΠΕΔΠ.

2.1.2. Έγγραφα πολυετούς ενδεικτικού σχεδιασμού (ΕΠΕΣ)

Τα ΕΠΕΣ της περιόδου 2009-2011 υποβλήθηκαν για γνωμοδότηση στην επιτροπή διαχείρισης του ΜΠΒ το πρώτο εξάμηνο του 2009, και συγκεκριμένα το Μάρτιο (τα ΕΠΕΣ για την Αλβανία, τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, τη Σερβία, την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, το Μαυροβούνιο και το Κοσσυφοπέδιο) και τον Απρίλιο (τα ΕΠΕΣ για την Κροατία και την Τουρκία και τα ΕΠΕΣ πολλαπλών δικαιούχων). Με μία εξαίρεση που οφείλεται σε αποχές, τα κράτη μέλη διατύπωσαν ομόφωνα θετική γνώμη για τα προγράμματα, τα οποία εγκρίθηκαν από την Επιτροπή τον Ιούνιο και τον Ιούλιο.

Όπως και κατά τα προηγούμενα έτη και σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 5 του κανονισμού του ΜΠΒ, επανεξετάστηκαν οι βασικές προτεραιότητες για κάθε συνιστώσα, όπως προβλέπουν τα υφιστάμενα ΕΠΕΣ της περιόδου 2008-2010. επικράτησε η **συνέχεια**, εφόσον δεν υπήρξαν εξελίξεις στην ΕΕ, την ευρύτερη περιοχή ή αλλού που θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν ουσιαστικές αναθεωρήσεις. Κατά τη διαδικασία επανεξέτασης, ζητήθηκε η γνώμη των εθνικών αρχών και άλλων ενδιαφερόμενων φορέων (κράτη μέλη, διεθνείς χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί (ΔΧΟ), εν δυνάμει δικαιούχοι, κοινωνία των πολιτών).

Όσον αφορά το μέγεθος της ενίσχυσης βάσει της συνιστώσας I, το βασικό κριτήριο για τις υποψήφιες χώρες ήταν η ικανότητα να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις μέλους/εφαρμογής του κεκτημένου, σε ισότιμη βάση με την εκπλήρωση των πολιτικών κριτηρίων, όσον αφορά την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας. Δεύτερο κριτήριο κατά προτεραιότητα ήταν ο διάλογος με την κοινωνία των πολιτών για την Τουρκία καθώς και τα πολιτικά κριτήρια για την Κροατία. Όσον αφορά τις εν δυνάμει υποψήφιες χώρες, τα οικονομικά κριτήρια υπερίσχυαν για τη Σερβία, το Μαυροβούνιο και το Κοσσυφοπέδιο, ενώ για την Αλβανία και τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη υπερίσχυσε η ικανότητα τήρησης των υποχρεώσεων μέλους, σε συνδυασμό με τα πολιτικά κριτήρια όσον αφορά τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη. Τα πολιτικά κριτήρια ήταν σε δεύτερη θέση για τη Σερβία, το Κοσσυφοπέδιο και την Αλβανία, ενώ το Μαυροβούνιο έδωσε την ίδια προτεραιότητα σε αυτά και στα ευρωπαϊκά πρότυπα.

Στο πλαίσιο της Επιτροπής διαχείρισης του ΜΠΒ, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη συζήτησαν με ποιους τρόπους θα *δοθεί μεγαλύτερη προσοχή* στις ακόλουθες πτυχές των εγγράφων προγραμματισμού:

- εφαρμογή των συμπερασμάτων από τη διαπίστευση για την αποκεντρωμένη εφαρμογή στις υποψήφιες χώρες στη διαδικασία διαπίστευσης σε άλλους δικαιούχους του ΜΠΒ. Γενικά, η μεγαλύτερη ευθυγράμμιση της αποκεντρωμένης διαχείρισης των συστημάτων των δικαιούχων, προκειμένου να ενισχυθεί η ικανότητα αποδοχής και απορρόφησης. Αποφυγή καθορισμού χρονοδιαγράμματος για τη διαπίστευση·
- σαφέστερη υπογράμμιση των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων σχετικά με την ενίσχυση των δομών ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, πέρα από τις απαιτήσεις ένταξης στην ΕΕ. Μεγαλύτερη συμμετοχή των μηχανισμών ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στον προγραμματισμό, για να επαληθευτεί η συμφωνία του με τις εθνικές προτεραιότητες σε σχέση με την προσχώρηση. Μεγαλύτερη ευθυγράμμιση της βοήθειας του ΜΠΒ με τον εθνικό στρατηγικό σχεδιασμό ή, σε περίπτωση που αυτός δεν υφίσταται, έμφαση στην περαιτέρω ενίσχυση των διαδικασιών σχεδιασμού, κατάρτισης προϋπολογισμού και των συστημάτων διαχείρισης των επιδόσεων των κυβερνήσεων·
- Συνέχιση των προσπαθειών για τον προσδιορισμό ενός περιορισμένου αριθμού προτεραιοτήτων, ή «κύψιστων» προτεραιοτήτων, σε συμφωνία με την κυβέρνηση. Μεγαλύτερη έμφαση στα συμπεράσματα από την εμπειρία, την επεξεργασία περαιτέρω στόχων, αναμενόμενων αποτελεσμάτων και μετρήσιμων δεικτών·
- Σε περίπτωση που υπάρχει ζήτημα ικανότητας απορρόφησης, εξέταση της αντίστοιχης αναθεώρησης του προγραμματισμού με βάση το εφικτό των αναμενόμενων αποτελεσμάτων εντός του χρονοδιαγράμματος του ΕΠΕΣ· περαιτέρω ενίσχυση των ικανοτήτων περιφερειακής ανάπτυξης·
- Περαιτέρω προσπάθειες για τη μεγαλύτερη κατανομή της εργασίας και τη συμμετοχή των χορηγών, με σημαντική διμερή και πολυμερή βοήθεια σε βασικούς τομείς. Βελτίωση της διαδικασίας διαβούλευσης με τις δικαιούχους χώρες βάσει σαφούς χρονοδιαγράμματος, καθώς και έγκαιρη συνεννόηση με τα ενδιαφερόμενα μέρη πριν από τη σύνταξη των δελτίων έργου·
- Παροχή σαφών κατευθύνσεων για την αντιμετώπιση των θεμάτων οριζόντιου χαρακτήρα, περιλαμβανομένης της αειφόρου ανάπτυξης και ειδικών στόχων για τα θέματα ισότητας των φύλων·
- Διασφάλιση περαιτέρω στήριξης σε έργα που συνδέονται με τα πολιτικά κριτήρια, τη δικαστική μεταρρύθμιση και την καταπολέμηση της διαφθοράς. Μεγαλύτερη έμφαση στα ζητήματα των δημοσίων συμβάσεων·
- Περαιτέρω ενίσχυση της τοπικής διοικητικής ικανότητας και των δομών στον περιβαλλοντικό τομέα και επιδίωξη του στόχου της ισότητας των φύλων στις νέες θέσεις απασχόλησης στον περιβαλλοντικό τομέα (Συνιστώσα III). Σαφέστερος καθορισμός της διαδικασίας και του τρόπου συμμετοχής των ενδιαφερόμενων φορέων στην ανάλυση της κοινωνικής ένταξης και καθορισμός της συναφούς στρατηγικής (Συνιστώσα IV). Μεγαλύτερη προτεραιότητα στις μεθόδους Leader και σαφέστερος καθορισμός οριζόντιων θεμάτων (Συνιστώσα V)·
- Ενίσχυση της ενημέρωσης σε τοπικό επίπεδο σχετικά με τη σημασία των δραστηριοτήτων των πολλαπλών δικαιούχων για την προσχώρηση, έτσι ώστε να υπάρξει μεγαλύτερη αποδοχή των περιφερειακών πρωτοβουλιών σε εθνικό επίπεδο.

Επιμονή στη διασφάλιση της οικειοποίησης σε περιφερειακό επίπεδο και συμμετοχή των περιφερειακών μηχανισμών συνεργασίας στη διαδικασία προγραμματισμού.

Με βάση τις ανωτέρω συζητήσεις, η Επιτροπή έλαβε μέτρα για να βελτιώσει το μηχανισμό διαβούλευσης, να ενισχύσει τη σύνδεση μεταξύ των ΕΠΕΣ και των εθνικών στρατηγικών και να εξασφαλίσει μεγαλύτερο βαθμό αποδοχής από τους δικαιούχους σε σχέση με το παρελθόν. Θα επανεξεταστεί διεξοδικότερα η διάρθρωση των ΕΠΕΣ, έτσι ώστε να συμβαδίσει με την πρόοδο προς την κατεύθυνση μεγαλύτερης σύνδεσης της χρηματοδοτικής ενίσχυσης με την τομεακή προσέγγιση του ΜΠΒ και να εξασφαλιστεί ένα συνολικότερο πλαίσιο προγραμματισμού.

2.1.3. Προγραμματισμός της ενίσχυσης το 2009

Η δραστηριότητα προγραμματισμού το 2009 συνίστατο κατά κύριο λόγο στην τελική επεξεργασία και έγκριση των εθνικών/ετήσιων προγραμμάτων και προγραμμάτων πολλαπλών δικαιούχων του ΜΠΒ το 2009 για τη Συνιστώσα Ι καθώς και στην έναρξη της εκπόνησης των προγραμμάτων ΜΠΒ του 2010. Όσον αφορά τα προγράμματα διασυνοριακής συνεργασίας, η δραστηριότητα προγραμματισμού περιορίστηκε στο να προστεθούν οι χορηγήσεις του 2009 στα τρέχοντα πολυετή προγράμματα που εγκρίθηκαν το 2007, χωρίς ουσιαστικές αναθεωρήσεις των ίδιων των προγραμμάτων. Το ίδιο ισχύει και για τον προγραμματισμό της Συνιστώσας ΙΙΙ για τη πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και της Συνιστώσας V, ενώ δεν υπήρξε δραστηριότητα προγραμματισμού το 2009 ούτε για τη Συνιστώσα ΙΙΙ για την Κροατία και την Τουρκία ούτε για τη Συνιστώσα ΙV, εφόσον τα υφιστάμενα πολυετή προγράμματα καλύπτονταν ήδη για το έτος αυτό. Γενικά, στα **διδάγματα** από την εμπειρία του παρελθόντος σε όλες τις υποψήφιες χώρες και τις εν δυνάμει υποψήφιες χώρες βασίστηκε η διαδικασία προγραμματισμού για τη Συνιστώσα Ι (προσδιορισμός έργου και ορισμός). Τα εντοπισθέντα διδάγματα για τους δικαιούχους του ΜΠΒ περιελάμβαναν την ανάγκη να *δοθεί μεγαλύτερη προσοχή* στα ακόλουθα:

- *σχεδιασμός και ωρίμανση έργου* (σε όρους, μεταξύ άλλων, της διαθεσιμότητας αναλύσεων των αναγκών, σχεδίων, μελετών σκοπιμότητας και ερευνών αγοράς· της σήμανσης των κινδύνων και παραδοχών· προσδιορισμού των δικαιούχων· απλών ρυθμίσεων εφαρμογής)·
- *διοικητική ικανότητα και ικανότητα απορρόφησης* των δικαιούχων (μεταξύ άλλων βασίζεται στις προηγούμενες επιδόσεις και στον υφιστάμενο φόρτο εργασίας για τα τρέχοντα έργα CARDS και ΜΠΒ)·
- *οικειοποίηση*, που πρέπει να αυξηθεί με την αντιμετώπιση των αναπτυξιακών στρατηγικών και των σχεδίων δράσης των ίδιων των δικαιούχων και μέσω της έγκαιρης συμμετοχής των δικαιούχων στο σχεδιασμό και τον προγραμματισμό καθώς και στην εφαρμογή της βοήθειας·
- *διατηρησιμότητα των αποτελεσμάτων*, μέσω του προσεκτικού σχεδιασμού, του καθορισμού προτεραιοτήτων και της έγκαιρης ιεράρχησης των ενεργειών και του προσεκτικού καθορισμού των όρων·
- *συντονισμός σε διάφορα επίπεδα*, δηλ. μεταξύ των χορηγών, με άλλες συνδεδεμένες δραστηριότητες, μεταξύ κεντρικής διοίκησης και φορέων τοπικής διακυβέρνησης·
- *αριθμός βασικών προτεραιοτήτων*, ώστε αυτές να είναι περιορισμένες και να ευθυγραμμίζονται με το ευρωπαϊκό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων των δικαιούχων·

- *συνδέσεις με τον προϋπολογισμό και το μεσοπρόθεσμο πλαίσιο δαπανών·*
- *αυξημένη παρακολούθηση, επίπτωση, διαφάνεια, συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών και σε θέματα οριζόντιου χαρακτήρα.*

Η **επιλογή έργων** βασίστηκε σε διάφορες παραμέτρους που αντικατοπτρίζουν τα ανωτέρω συμπεράσματα, όπως: i) συνέπεια με τις στρατηγικές προτεραιότητες και τις υφιστάμενες τομεακές δραστηριότητες, ii) καθορισμός των αναγκών, προτεραιοτήτων και των ενδιαφερόμενων φορέων για την εκπόνηση και υλοποίηση έργων, iii) η ωρίμανση και βιωσιμότητα των έργων, iv) ικανότητα εφαρμογής των δικαιούχων, v) καθορισμός προτεραιοτήτων και προσεκτική ιεράρχηση, σύμφωνα με τις πολιτικές και στρατηγικές προτεραιότητες, vi) συνάφεια και επίπτωση, vii) συνέχεια ή/και συμπληρωματικότητα με προηγούμενη ή τρέχουσα βοήθεια / με άλλους χορηγούς, viii) αποτροπή των επικαλύψεων και ix) εντοπισμός πιθανών νέων τομέων βοήθειας που προκύπτουν από τον πολιτικό και τεχνικό διάλογο.

Χαρακτηριστικά στοιχεία της εργασίας προγραμματισμού το 2009 βάσει της συνιστώσας I ήταν τα ακόλουθα:

- η αδελφοποίηση ήταν το προτιμώμενο μέσο εφαρμογής για τα έργα προσέγγισης των νομοθεσιών στην **Κροατία** και προβλέπεται ότι η χρήση αυτής της πρακτικής θα αυξηθεί·
- υπήρχαν λιγότερες επαφές σε σχέση με το πρόγραμμα του προηγούμενου έτους στην **πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας**, αν και αυτές εξακολούθησαν να είναι πολλές. Βελτιώθηκε η ποιότητα του προγραμματισμού·
- ο προγραμματισμός του 2009 στην **Τουρκία** βασιζόταν σε λεπτομερή καθορισμό των βημάτων, κριτηρίων και προθεσμιών (έγγραφο διαδικασίας προγραμματισμού). Η Επιτροπή ζήτησε η διαδικασία προγραμματισμού να βασίζεται σε συνεπείς τομεακές στρατηγικές και η συμμετοχή των ενδιαφερόμενων φορέων στον κύκλο προγραμματισμού να πραγματοποιείται μέσω τομεακών ομάδων εργασίας. Ο βαθμός οικειοποίησης βελτιώθηκε και δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή στον διάλογο της κοινωνίας των πολιτών λόγω της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης, μαζί με τη μεταφορά ποσού 35 εκατ. EUR από τη Συνιστώσα I στο πρόγραμμα πολλαπλών δικαιούχων για την αντιμετώπιση της κρίσης, στο μηχανισμό ενεργειακής απόδοσης και σε έκτακτη συνεισφορά για τη στήριξη της συμμετοχής της Τουρκίας σε προγράμματα της ΕΕ. Όμως, αν και οι δικαιούχοι συμφώνησαν, καταρχήν, να υπάρξουν ένα πρώιμο στάδιο προετοιμασίας και περισσότερες τομεακές ομάδες εργασίας και να εξεταστούν οι τρόποι για να καταστεί περισσότερο στρατηγικός ο προγραμματισμός και να συνδέεται με την πολιτική, αυτό δεν έλαβε τη μορφή συμφωνίας για συγκεκριμένα μέτρα. Η διατήρηση της ευελιξίας ενόψει των μελλοντικών αναγκών σε σχέση με τους ενισχυόμενους τομείς και η χρησιμοποίηση της διαδικασίας προγραμματισμού για την προώθηση μεταρρυθμίσεων σε όλα τα υπουργεία ήταν καθοριστικής σημασίας για τον δικαιούχο. Οι αρχικές προτάσεις έργου ήταν κατά ένα τρίτο λιγότερες σε σχέση με το 2008 (τάση που επιβεβαιώθηκε κατά τη διαδικασία προγραμματισμού 2010) και η στήριξη της Επιτροπής εξακολουθούσε να είναι απαραίτητη για να εξασφαλιστεί επαρκής ωρίμανση των έργων·

η κατάσταση θα βελτιωνόταν μετά την έκδοση τον Ιούλιο του 2009 ενός νόμου που καθορίζει την οργάνωση και τα καθήκοντα του αρμόδιου φορέα υλοποίησης. Η σταδιακή εισαγωγή τομεακών προσεγγίσεων στον σχεδιασμό και προγραμματισμό της ενίσχυσης εκτιμάται ότι θα συμβάλει στην αύξηση της οικειοποίησης και θα ενισχύσει τη σύνδεση της χρηματοδοτικής βοήθειας με τις πολιτικές προτεραιότητες. Πρέπει επίσης να επιδιωχθεί ο καθορισμός περισσότερο συναφών και μετρήσιμων δεικτών και σημείων αναφοράς και να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στα αποτελέσματα και στην επίπτωση των έργων. Η ικανότητα των φορέων που συμμετέχουν στον προγραμματισμό, την εφαρμογή και την παρακολούθηση του ΜΠΒ πρέπει να βελτιωθεί και πρέπει να επανεξεταστεί ο τρόπος εργασίας των τομεακών υποεπιτροπών παρακολούθησης καθώς και το νέο ΕΠΕΣ.

- αυξήθηκε η συμμετοχή των δικαιούχων στον προγραμματισμό στην **Αλβανία**, γεγονός που συνέβαλε στην αύξηση της οικειοποίησης. Η ποιότητα των δελτίων έργου βελτιώθηκε και εκδηλώθηκε προτίμηση για λιγότερα αλλά μεγαλύτερα έργα (υποδομών), για την αντιμετώπιση της κρίσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος.
- ο προγραμματισμός στη **Βοσνία-Ερζεγοβίνη** εστιάστηκε σε μέτρα που αποσκοπούν στο να μετριαστεί η επίπτωση της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Αυξήθηκε το ποσοστό της βοήθειας σε συμφωνίες επιμερισμένης ή εμμέσως κεντρικής διαχείρισης με τους ΔΧΟ και με άλλους εθνικούς και διεθνείς παράγοντες. Και σε αυτή την περίπτωση ήταν εμφανής η προτίμηση για λιγότερα, μεγαλύτερα έργα.
- στο **Κοσσυφοπέδιο** αυξήθηκε η συμμετοχή των δικαιούχων οργανισμών στον προγραμματισμό και υποβλήθηκαν περισσότερες προτάσεις έργου σε σχέση με το παρελθόν (αν και με σχετική έλλειψη καθορισμού προτεραιοτήτων). Ο στενός συντονισμός με την Αποστολή της ΕΕ για κράτος δικαίου (EULEX) και τον ειδικό αντιπρόσωπο ΕΕ / Διεθνούς Γραφείου Πολιτών (EUSR/ICO) διασφάλισε τη συμπληρωματικότητα της δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- κατά τον προγραμματισμό στο **Μαυροβούνιο** σημειώθηκε βελτίωση της ποιότητας των σχεδίων δελτίων έργου και μεγαλύτερη έμφαση στον καθορισμό των όρων (συγχρηματοδότηση, ιδιοκτησιακό καθεστώς της γης και εξαγορές για υποδομές) και στο μέγεθος των έργων, σε συνάρτηση με το (μικρό) μέγεθος της διοίκησης και της απορροφητικής της ικανότητας. Άλλα χαρακτηριστικά χαρακτηριστικά του προγραμματισμού ήταν η βελτίωση της συμπληρωματικότητας και η συνεργασία με άλλους χορηγούς· η βελτίωση της διαβούλευσης με την κοινωνία των πολιτών· η μεγαλύτερη συμμετοχή του δικαιούχου στον προγραμματισμό του 2010 (που άρχισε το 2009) και η σταδιακή μετατόπιση του κύριου βάρους προς τα οικονομικά κριτήρια και την ικανότητα εκπλήρωσης των υποχρεώσεων μέλους.
- στη **Σερβία**, η διαδικασία προγραμματισμού χαρακτηρίστηκε από την ενεργό συμμετοχή των δικαιούχων φορέων και την καλή ποιότητα των εγγράφων προγραμματισμού. Ποσοστό άνω του 60% της βοήθειας για τη συνιστώσα Ι χορηγήθηκε υπό μορφή δημοσιονομικής ενίσχυσης για την προστασία των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων· οι γενικοί όροι περιελάμβαναν ένα βιώσιμο μακροοικονομικό και δημοσιονομικό πλαίσιο με τη στήριξη των ΔΧΟ· διοικητικά και δημοσιονομικά δίκτυα δημιουργούν ένα ασφαλές πιστωτικό πλαίσιο· ειδικοί όροι εκταμίευσης συνδέονται με τη χρηστή δημόσια δημοσιονομική διαχείριση· διατήρηση και ανάπτυξη της διοικητικής ικανότητας των σχετικών με την προσχώρηση στην ΕΕ οργανισμών και φορέων. Μέχρι το τέλος της περιόδου

αναφορών, η κυβέρνηση υπέβαλε στο Κοινοβούλιο ένα νέο νόμο για το σύστημα του προϋπολογισμού και η κυβέρνηση ενέκρινε τη δημόσια στρατηγική για τον εσωτερικό δημοσιονομικό έλεγχο.

Λεπτομερή στοιχεία για το περιεχόμενο κάθε εθνικού / ετήσιου προγράμματος του ΜΠΒ του 2009 και του προγράμματος πολλαπλών δικαιούχων του ΜΠΒ 2009 διατίθεται στο βασικό έγγραφο αναφοράς (Μέρος Ι και Μέρος ΙΙ). Το ίδιο ισχύει και για τα πολυετή προγράμματα για τις συνιστώσες ΙΙ έως V.

2.2. Εφαρμογή

2.2.1. Τρόποι και μηχανισμοί εφαρμογής

Η βοήθεια στο πλαίσιο του ΜΠΒ αποσκοπεί στην προετοιμασία των υποψήφιων χωρών και των εν δυνάμει υποψήφιων να αναλάβουν την πλήρη ευθύνη για τη διαχείριση της χρηματοδοτικής βοήθειας της ΕΕ. Κατά συνέπεια, η αποκεντρωμένη διαχείριση από τους δικαιούχους αποτελεί το πρότυπο μοντέλο διαχείρισης, που πρέπει να επιτευχθεί αμέσως μόλις οι διοικητικές τους ικανότητες θεωρηθούν επαρκώς αναπτυγμένες και τεθούν σε λειτουργία τα κατάλληλα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου για να διασφαλιστεί η χρηστή δημοσιονομική διαχείριση. Για τις υποψήφιες χώρες, ο μεσοπρόθεσμος στόχος είναι η πλήρως αποκεντρωμένη διαχείριση, δηλ. μόνο με τον εκ των υστέρων έλεγχο της Επιτροπής (όπου η βοήθεια της Συνιστώσας V υλοποιούνταν εξ αρχής με αυτό τον τρόπο). Κάθε δικαιούχος πρέπει, συνεπώς, να θέσει σε εφαρμογή ειδικές στρατηγικές, σχέδια δράσης και χρονοδιαγράμματα για την επίτευξη αυτών των στόχων, ενώ ταυτόχρονα οι εθνικές αρχές πρέπει να προετοιμαστούν ώστε να αντεπεξέλθουν στις αυξημένες ευθύνες τους.

Το 2009, ο ρυθμός προόδου προς την ανάθεση διαχειριστικών αρμοδιοτήτων για την αποκεντρωμένη διαχείριση ήταν διαφορετικός στις εν δυνάμει υποψήφιες χώρες. Μέχρι το τέλος της περιόδου αναφοράς, η **Αλβανία** σημείωσε σοβαρή πρόοδο ως προς τη Συνιστώσα Ι (δημιουργία των βασικών δομών, διορισμός των βασικών παραγόντων και κατάρτιση του προσωπικού των αρμόδιων οργανισμών εφαρμογής) και υπήρχε πρόοδος στη Συνιστώσα V (κατάρτιση ενός χάρτη πορείας προς την αποκεντρωμένη διαχείριση χωρίς εκ των προτέρων ελέγχους), ενώ η προετοιμασία όσον αφορά τις συνιστώσες ΙΙ, ΙΙΙ και ΙV παρέμενε σε πρώιμο στάδιο. Από την άλλη πλευρά, ελάχιστη είναι η πρόοδος στη **Βοσνία-Ερζεγοβίνη**, εφόσον πραγματοποιήθηκε μόνο ο διορισμός του εθνικού συντονιστή του ΜΠΒ στο εσωτερικό του Υπουργείου Οικονομίας, ενώ η Κεντρική Μονάδα Χρηματοδότησης και Συμβάσεων (CFCU) και το Εθνικό Ταμείο δεν είχαν επανδρωθεί πλήρως. Το **Κοσσυφοπέδιο** παρέμεινε σε ένα πολύ πρώιμο στάδιο της διαδικασίας σύνταξης ενός χάρτη πορείας για την αποκεντρωμένη διαχείριση. Υπήρξε σχετική πρόοδος στο **Μαυροβούνιο** όσον αφορά τις συνιστώσες Ι και ΙΙ, με την αποστολή «εκτίμησης των ελλείψεων», ενώ για τις συνιστώσες ΙΙΙ έως V, μετά τον ορισμό των βασικών φορέων υλοποίησης δεν έγιναν τα άλλα απαραίτητα βήματα, όπως ο καθορισμός οδικών χαρτών. Αφού επικαιροποίησε τελευταία το χάρτη πορείας της για την αποκεντρωμένη διαχείριση, το Μάρτιο του 2009, και ολοκλήρωσε τον διορισμό όλων των βασικών συντελεστών μέχρι το τέλος της περιόδου αναφοράς, η Σερβία εξακολουθούσε να μην ικανοποιεί τις δεσμεύσεις της όσον αφορά τον αριθμό των εργαζομένων στους μηχανισμούς ένταξης στην ΕΕ, λόγω στενότητας του προϋπολογισμού.

Όσον αφορά τις υποψήφιες χώρες, το 2009 η **Κροατία** ενίσχυσε το ήδη διαπιστευμένο σύστημά της για την αποκεντρωμένη διαχείριση των συνιστωσών Ι έως ΙV του ΜΠΒ, κυρίως όσον αφορά τον εσωτερικό δημοσιονομικό έλεγχο, την αρχή δημοσιονομικού ελέγχου και τις ελεγκτικές λειτουργίες των επιχειρησιακών οντοτήτων. Καταρτίστηκαν χάρτες πορείας για

την άρση των εκ των προτέρων ελέγχων στις συνιστώσες I, III και IV, ενώ απαιτούνται βελτιώσεις για την τελευταία συνιστώσα. Συστάθηκε ένας νέος φορέας υλοποίησης για τη συνιστώσα II, αλλά η κατάργηση των εκ των προτέρων ελέγχων δεν είχε ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος της περιόδου αναφορών. Όσον αφορά τη συνιστώσα V, το 2009 πραγματοποιήθηκε η ανάθεση διαχειριστικών εξουσιών για δύο από τα επτά μέτρα. Η διαπίστευση των άλλων μέτρων εκτιμάται ότι θα πραγματοποιηθεί το 2010.

Παρατηρήθηκε καθυστέρηση στην υλοποίηση των σχεδίων για την ανάθεση της διαχείρισης βάσει της συνιστώσας I στην **πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας** το 2009, επειδή εντοπίστηκαν πολλοί κίνδυνοι στο εσωτερικό των σχετικών δομών εφαρμογής και ελέγχου. Αντίθετα, πραγματοποιήθηκε η ανάθεση της διαπίστευσης για τη διαχείριση των συνιστωσών III, IV και V και υποβλήθηκε στην Επιτροπή για εξέταση ένας χάρτης πορείας προς την αποκεντρωμένη διαχείριση χωρίς εκ των προτέρων ελέγχους για τη συνιστώσα III (ενώ για τη συνιστώσα IV αυτό αναμενόταν να πραγματοποιηθεί το πρώτο εξάμηνο του 2010). Δεν υπήρξε αίτηση για ανάθεση της διαχείρισης για τη συνιστώσα II το 2009, ενώ αναμενόταν η υποβολή αίτησης το 2010.

Το 2009, πραγματοποιήθηκε στην **Τουρκία** η ανάθεση διαχειριστικών εξουσιών για τα επιχειρησιακά προγράμματα των συνιστωσών III και IV και στη συνέχεια υπεγράφησαν οι τέσσερις σχετικές προτάσεις χρηματοδότησης. Η χώρα συνέταξε χρονοδιαγράμματα για την πλήρη αποκέντρωση, έλαβε νομοθετικά μέτρα για την ενίσχυση των διαπιστευμένων μηχανισμών βάσει της συνιστώσας I και εκπόνησε σχέδια για την αντιμετώπιση των υπόλοιπων αδυναμιών των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου, αν και μέχρι το τέλος της περιόδου αναφοράς αυτά δεν είχαν τεθεί ακόμη σε λειτουργία. Στο μεταξύ, ενισχύθηκε η ικανότητα του οργανισμού εφαρμογής της συνιστώσας I, διότι οι μηχανισμοί λειτουργίας για τις συνιστώσες III και IV είχαν αναθέσει σε αυτόν ορισμένα καθήκοντα προκήρυξης και ανάθεσης συμβάσεων για το 2010. Δεν υπήρξαν θετικές εξελίξεις το 2009 όσον αφορά τη διαπίστευση για τη συνιστώσα V, εξαιτίας καθυστερήσεων στο χρονοδιάγραμμα της εθνικής διαπίστευσης που οφείλονται σε διάφορους παράγοντες, όπως η σύνθετη δομή του προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης του ΜΠΒ στην Τουρκία και η έλλειψη πολιτικής δέσμευσης σε υψηλό επίπεδο γι' αυτή τη διαδικασία. Ένα υπό επανεξέταση αναθεωρημένο σχέδιο δράσης που καταρτίστηκε κατά τη διάρκεια του έτους προέβλεπε την εθνική διαπίστευση το 2010, η οποία θα επέτρεπε την ανάθεση της διαχείρισης το 2011. Ως εκ τούτου, ενδέχεται να διακυβευθεί η χρησιμοποίηση των κεφαλαίων για τη Συνιστώσα V το 2007 και 2008. Περιορισμένη ήταν επίσης και η πρόοδος όσον αφορά τη συνιστώσα II στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης.

Από τις εκθέσεις δημοσιονομικού ελέγχου στις υποψήφιες χώρες συνάγεται ότι η πρόοδος που πέτυχαν τα εθνικά συστήματα ήταν μεικτή. Οι έλεγχοι συστημάτων που διενήργησε η Επιτροπή στην Τουρκία εξακολούθησαν να παρουσιάζουν πορίσματα υψηλού κινδύνου, αν και σε μικρότερους αριθμούς σε σχέση με τα προηγούμενα έτη. Στην Κροατία, οι αρχές είχαν ενισχύσει σημαντικά τα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου για τα κεφάλαια του ΜΠΒ. Εντούτοις, εξακολούθησαν να υπάρχουν ανησυχίες σχετικά με τη δυνατότητα υλοποίησης του χάρτη πορείας που πρότεινε ο εθνικός διατάκτης για την κατάργηση των εκ των προτέρων ελέγχων της Επιτροπής, με αποτέλεσμα η Επιτροπή να εξετάζει τη δυνατότητα μερικών απαλλαγών για μεμονωμένους ελέγχους.

2.2.2. Επισκόπηση της εφαρμογής του ΜΠΒ το 2009

2.2.2.1. Συνιστώσα Ι

Πίνακας 2: Γενική επισκόπηση των αναληφθέντων, ανατεθέντων και καταβληθέντων ποσών για τη συνιστώσα Ι (ετήσια προγράμματα) του ΜΠΒ 2007-2009 μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2009 ανά δικαιούχο, σε εκατ. EUR

Δικαιούχοι ΜΠΒ	Αναλήψεις	Αναθέσεις	% ανάθεσης	Πληρωμές	% πληρωμών
Αλβανία	183,17	49,97	27,28%	14,67	8,01%
Βοσνία-Ερζεγοβίνη	196,99	58,59	29,74%	12,91	6,55%
Κροατία	131,38	19,48	14,83%	13,48	10,26%
πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας	109,12	21,98	20,14%	10,85	9,94%
Κοσσυφοπέδιο	348,30	149,95	43,05%	59,02	16,95%
Μαυροβούνιο	79,10	32,74	41,39%	8,74	11,05%
Σερβία	504,03	242,80	48,17%	83,50	16,57%
Τουρκία	716,88	247,80	34,57%	227,75	31,77%
Πρόγραμμα πολλαπλών δικαιούχων	597,88	421,50	70,50%	261,54	43,74%

Υποψήφιες χώρες

Στην Κροατία, τα ποσοστά σύναψης συμβάσεων για τα έργα της συνιστώσας Ι του ΜΠΒ το 2007 και το 2008 ανήλθαν σε 32% και 12% αντίστοιχα μέχρι το τέλος της περιόδου αναφοράς. Δεν υπήρξε καμία ανάθεση συμβάσεων για τον ΜΠΒ το 2009. Η εφαρμογή κατά το 2009 των προγραμμάτων ΜΠΒ του 2007 και του 2008 αποτελούσε πρόκληση όσον αφορά τη διοικητική ικανότητα της Κροατίας, αν και η αύξηση του προσωπικού του οργανισμού υλοποίησης συνέβαλε στην επιτάχυνση της ανάθεσης συμβάσεων σε σύγκριση με την κατάσταση που επικρατούσε με το προηγούμενο πρόγραμμα PHARE. Η εφαρμογή του κεκτημένου (σε αντίθεση με την έκδοση πράξεων) και η διοικητική ενίσχυση για τη διαχείριση των Διαρθρωτικών Ταμείων μετά την προσχώρηση αποτέλεσαν το επίκεντρο της δραστηριότητας, αν και τα αποτελέσματα και οι επιπτώσεις της βοήθειας σε αυτούς τους τομείς θα είναι εμφανή μόνο μετά την προσχώρηση.

Η δραστηριότητα εφαρμογής των προγραμμάτων της συνιστώσας Ι συνεχίστηκε το 2009 στην **πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας** και ολοκληρώθηκε η ανάθεση συμβάσεων για τις χορηγήσεις του ΜΠΒ του 2007 βάσει της πρώτης συμφωνίας χρηματοδότησης μέχρι την προθεσμία της 30ής Οκτωβρίου. Η ανάθεση συμβάσεων συνεχίστηκε και βάσει της δεύτερης συμφωνίας χρηματοδότησης. Μέχρι το τέλος του έτους, αναλήφθηκαν τα δύο τρίτα των χορηγήσεων του ΜΠΒ το 2007. Όσον αφορά την εφαρμογή των προγραμμάτων ΜΠΒ 2008 και ΜΠΒ 2009, το 2009 δεν υπήρξε ουσιαστικά καμία ανάθεση σύμβασης, ενώ η δραστηριότητα επικεντρώθηκε στην προετοιμασία των έργων, στο πλαίσιο της αποκεντρωμένης διαχείρισης, όσον αφορά τον ΜΠΒ του 2009. Η δραστηριότητα θεσμικής ανάπτυξης/δημιουργίας ικανοτήτων βάσει του μέσου ΤΑΙΕΧ ήταν εντατική, ιδίως στους τομείς της γεωργίας, της εσωτερικής αγοράς και δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων.

Μετά την επικύρωση της συμφωνίας πλαισίου ΜΠΒ στα τέλη του 2008, η υλοποίηση του ΜΠΒ άρχισε τελικά στην **Τουρκία** το 2009. Τον Μάρτιο και τον Απρίλιο, υπεγράφησαν δύο συμφωνίες χρηματοδότησης για την εφαρμογή του ΜΠΒ 2008, αξίας 256 εκατ. EUR. Μέχρι το τέλος της περιόδου αναφορών, τα ποσοστά ανάθεσης συμβάσεων του ΜΠΒ 2007, 2008 και 2009 ανήλθαν αντίστοιχα στο ένα τρίτο, το ένα τέταρτο και άνω των δύο πέμπτων των αναληφθέντων κεφαλαίων. Δεν είναι ακόμη διαθέσιμα για να περιληφθούν στην έκθεση τα αποτελέσματα της εφαρμογής στην πράξη, διότι η υλοποίηση των συμβάσεων άρχισε προς το τέλος της περιόδου αναφορών. Παρ' όλα αυτά, αξίζει να σημειωθεί ένα έργο αδελφοποίησης για τα δικαιώματα των παιδιών βάσει της Συνιστώσας I, που άρχισε να υλοποιείται στις αρχές του έτους, με εμφανή πρόοδο και αναμενόμενα αποτελέσματα που ανταποκρίνονται στους στόχους. Άξια αναφοράς για τη θετική της επίπτωση στη θεσμική ανάπτυξη/δημιουργία ικανοτήτων είναι η εντατική δραστηριότητα στο πλαίσιο του Μέσου Τεχνικής Βοήθειας και Ανταλλαγής Πληροφοριών (ΤΑΙΕΧ) που αναπτύχθηκε το 2009. Πρέπει επίσης να αναφερθεί η πολύ μεγάλη συμμετοχή στα προγράμματα Διά Βίου Μάθησης και Νεολαία εν Δράσει, που συνέβαλε στο να υπάρξει μεγαλύτερη αμοιβαία γνώση και κατανόηση μεταξύ της ΕΕ και της Τουρκίας.

Εν δυνάμει υποψήφιοι

Μέχρι το τέλος της περιόδου αναφορών, τα ποσοστά ανάθεσης συμβάσεων ανήλθαν στο 52% και 43% αντίστοιχα των διαθέσιμων πιστώσεων του ΜΠΒ 2007 και του 2008 στην **Αλβανία**. Αν και κανένα έργο δεν βρισκόταν στο στάδιο της ολοκλήρωσης και, ως εκ τούτου, δεν υπήρχαν σχετικά αποτελέσματα για αναφορά, η έναρξη της υλοποίησης ορισμένων έργων δημιουργίας ικανοτήτων το δεύτερο εξάμηνο του έτους βοήθησε τις αλβανικές αρχές να (επανα)σχεδιάσουν ή/και εφαρμόσουν το πλήρες φάσμα των δραστηριοτήτων της αλβανικής αστυνομίας, το χάρτη πορείας της αποκεντρωμένης διαχείρισης, την οριζόντια στρατηγική για την καταπολέμηση της διαφθοράς, την πολιτική για τις ΜΜΕ και τα μέτρα στήριξης. Άρχισαν επίσης να υλοποιούνται περισσότερες δραστηριότητες δημιουργίας ικανοτήτων και σε σχέση με τη στρατηγική αγροτικής ανάπτυξης και να λαμβάνονται μέτρα για την καταπολέμηση ασθενειών των ζώων. Προς το τέλος του έτους υπεγράφη σύμβαση έργου για το αγροτικό οδικό δίκτυο. Το 2009 δημοσιεύθηκαν διάφορες προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για έργα αδελφοποίησης, κυρίως στον τομέα της οικονομίας, αλλά δεν υπεγράφη καμία σύμβαση μέχρι το τέλος του έτους. Αναπτύχθηκαν επίσης δραστηριότητες στο πλαίσιο των ΤΑΙΕΧ και SIGMA.

Όπως ήδη αναφέρθηκε στην έκθεση του 2008, η εφαρμογή του ΜΠΒ 2007 στη **Βοσνία-Ερζεγοβίνη** δεν μπόρεσε να αρχίσει πριν το 2009, εξαιτίας καθυστερήσεων στην έκδοση νομοθετικών πράξεων για την απαλλαγή από τη φορολογία των συμβάσεων που χρηματοδοτούνται από τον ΜΠΒ. Και πρόσθετες καθυστερήσεις συσσωρεύτηκαν το 2009 για την υπογραφή των συμφωνιών χρηματοδότησης, με αποτέλεσμα να είναι περιορισμένη η πρόοδος της εφαρμογής του ΜΠΒ 2007 και του ΜΠΒ 2008. Σημειώθηκε βελτίωση στο ρυθμό ανάθεσης συμβάσεων, εφόσον υπεγράφησαν 45 συμβάσεις για τον ΜΠΒ το 2009, έναντι 6 συμβάσεων το 2008. Μέχρι το τέλος της περιόδου εκθέσεων, τα ποσοστά ανάθεσης συμβάσεων για τον ΜΠΒ 2007, ΜΠΒ 2008 και ΜΠΒ 2009 ανήλθαν αντίστοιχα στο 70%, 13% και 14% των διαθέσιμων κεφαλαίων. Προκηρύχθηκαν τέσσερα έργα αδελφοποίησης σε διαφορετικούς τομείς, αλλά κανένα δεν έχει υλοποιηθεί ακόμη. Χορηγήθηκε επίσης ενίσχυση του SIGMA για θεσμική ανάπτυξη. Λόγω των ανωτέρω καθυστερήσεων, δεν υπάρχουν ακόμα συγκεκριμένα αποτελέσματα για τη Συνιστώσα I κατά την περίοδο αναφορών.

Ικανοποιητική ήταν η πρόοδος της εφαρμογής του ΜΠΒ στο **Κοσσυφοπέδιο** το 2009, εφόσον η ανάθεση συμβάσεων από την ECLO κάλυψε το στόχο κατά 90% των διαθέσιμων

πόρων του ΜΠΒ του 2007 και σχεδόν κατά 40% των πόρων του 2008 αντίστοιχα. Θετικά αποτελέσματα ήταν ήδη εμφανή και για τα τρέχοντα έργα (μεταξύ άλλων η ολοκλήρωση και η παράδοση νεόδμητων κτιρίων για επαναπατρισθείσες οικογένειες μειονοτήτων σε ένα από τους μετέχοντες τέσσερις δήμους, 44 υποτροφίες σε φοιτητές για σπουδές σε πανεπιστήμια της ΕΕ, η έναρξη λειτουργίας εγκαταστάσεων άθλησης και αναψυχής σε τέσσερις δήμους) και η έναρξη υλοποίησης άλλων έργων (π.χ. για τη βιώσιμη επανεγκατάσταση και επανένταξη κοινοτήτων Ρομά, Ασκάλι και Αιγυπτίων) μέχρι το τέλος της περιόδου αναφορών.

Τα ποσοστά ανάθεσης συμβάσεων μέχρι το τέλος του έτους ανήλθαν στο 75% των κεφαλαίων του ΜΠΒ 2007 και το 45% των κεφαλαίων του ΜΠΒ 2008 στο **Μαυροβούνιο** (σύναψη 47 συμβάσεων) και συνεχίζονταν οι διαγωνισμοί για τα υπόλοιπα ποσά. Το 2009 υλοποιούνταν διάφορα έργα του ΜΠΒ 2007 στους τομείς της καταπολέμησης της διαφθοράς / οργανωμένου εγκλήματος και της δικαστικής μεταρρύθμισης (αδελφοποίηση), της πολιτικής και θεσμικής μεταρρύθμισης στην εκπαίδευση και την κατάρτιση (ένα έργο θεσμικής ανάπτυξης), των μεταφορών (έργα και τεχνική βοήθεια και λεπτομερής σχεδιασμός). Άλλες συναφείς χρηματοδοτούμενες δράσεις του ΜΠΒ 2007 που άρχισαν να υλοποιούνται το 2009 αφορούσαν την προσέγγιση των νομοθεσιών σε διάφορους τομείς. Τον Μάρτιο του 2009, δημοσιεύθηκε πρόσκληση υποβολής προτάσεων για ένα μεγάλο έργο της κοινωνίας των πολιτών (ΜΠΒ 2007) και έτσι άρχισαν οι δραστηριότητες για 8 έργα (για τα θέματα των Ρομά, της κοινωνικής φροντίδας ηλικιωμένων, της κοινωνικής πολιτικής σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, την ανάπτυξη του τουρισμού· την παραδοσιακή αρχιτεκτονική). Περισσότερα έργα υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του ΜΠΒ 2008 και αφορούσαν βιώσιμες λύσεις για πρόσφυγες και εκτοπισμένους και τη μετατροπή της ραδιοτηλεόρασης σε δημόσιο ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό. Έντονη ήταν επίσης και η δραστηριότητα ΤΑΙΕΧ στο Μαυροβούνιο το 2009 καθώς και οι δραστηριότητες του SIGMA και οι δραστηριότητες αδελφοποίησης (έξι από αυτές υλοποιούνταν το 2009).

Στη Σερβία, η δραστηριότητα βάσει της συνιστώσας I ήταν έντονη και υπεγράφησαν 190 συμβάσεις για τα ΜΠΒ 2007, 2008 και 2009, Μέρος I, και ετοιμάζονταν οι διαγωνισμοί για τον ΜΠΒ 2008 και 2009, ενώ δεν υπήρξε ανάθεση σύμβασης για το Μέρος II του εθνικού προγράμματος ΜΠΒ 2009, εφόσον δεν είχε υπογραφεί η σχετική συμφωνία χρηματοδότησης. Μέχρι το τέλος του έτους, τα ποσοστά ανάθεσης συμβάσεων ανήλθαν στο 63% για τον ΜΠΒ 2007, το 24% για τον ΜΠΒ 2008 και το 57% για τον ΜΠΒ 2009· το τελευταίο ποσοστό είναι αποτέλεσμα δημοσιονομικής ενίσχυσης. Οι δραστηριότητες σε διάφορους τομείς (υγεία, δημοτικές υπηρεσίες, στατιστικές) ξεκίνησαν ή συνεχίστηκαν και, σε ορισμένες περιπτώσεις, άρχισαν να αποδίδουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα (π.χ. παράδοση εξοπλισμού, ενέργειες κατάρτισης, σύνταξη ή τροποποίηση νόμων και διαταγμάτων, ευαισθητοποίηση μέσω διασκέψεων και συνεδρίων πρακτικής εργασίας, οργάνωση μαθημάτων). Οι δραστηριότητες σε άλλους τομείς (ενέργεια, περιφερειακή κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη, πρόσφυγες και εκτοπισμένοι στο εσωτερικό της χώρας, εκπαίδευση) ήταν στο αρχικό στάδιο και δεν υπήρχαν ακόμη ορατά αποτελέσματα. Χορηγήθηκαν λειτουργικές ενισχύσεις σε οργανισμούς περιφερειακής ανάπτυξης καθώς και σε οργανισμούς που στηρίζουν την κοινωνική ένταξη προσφύγων και εκτοπισμένων στο εσωτερικό της χώρας. Η υλοποίηση περιβαλλοντικών έργων σημείωσε πρόοδο και υπεγράφησαν διάφορες συμβάσεις κατά τη διάρκεια του έτους, που καλύπτουν τις υπηρεσίες αδελφοποίησης και σχεδιασμού, την κατάρτιση ρυθμιστικού σχεδίου, την ανάπτυξη στρατηγικής και συστημάτων τεχνολογίας της πληροφόρησης. Προκηρύχθηκαν διάφορες προτάσεις υποβολής προτάσεων για έργα αδελφοποίησης στους τομείς του περιβάλλοντος, της γεωργίας και αγροτικής ανάπτυξης, της δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων, των δημόσιων οικονομικών και μεταφορών και εγκρίθηκαν τρεις προτάσεις. Δεν έχει αποδειχθεί ακόμη αν η βελτίωση της απορροφητικής ικανότητας της

σερβικής κυβέρνησης είναι επαρκής για τη διαχείριση όλων των τρεχουσών δραστηριοτήτων, αλλά ήταν ορατές θετικές εξελίξεις στον τομέα του συντονισμού των δραστηριοτήτων αδελφοποίησης. Το 2009 παρατηρήθηκε επίσης σημαντική αύξηση των αιτήσεων για δραστηριότητες ΤΑΙΕΧ και αύξηση της συμμετοχής στις εκδηλώσεις που οργανώνονται.

Προγράμματα πολλαπλών δικαιούχων

Η εφαρμογή του ΜΠΒ παρουσίασε ταχεία πρόοδο το 2009 όσον αφορά τα προγράμματα **πολλαπλών δικαιούχων** του ΜΠΒ, εφόσον τα ποσοστά ανάθεσης συμβάσεων κάλυψαν το 79% των διαθέσιμων πιστώσεων του ΜΠΒ του 2007, το 85% των πιστώσεων του 2008 και το 53% των πιστώσεων του ΜΠΒ του 2009 μέχρι το τέλος του έτους. Η εκτέλεση των πιστώσεων του 2008 και του 2009 που αφορούσαν το σύνολο μέτρων για την αντιμετώπιση της κρίσης και τις δημοτικές επενδύσεις επιταχύνθηκε, έτσι ώστε να μπορέσουν οι δικαιούχοι του ΜΠΒ να μετριάσουν την επίπτωση της οικονομικής κρίσης. Μεταξύ των πρωτοβουλιών των προγραμμάτων πολλαπλών δικαιούχων το 2009 είναι και οι ακόλουθες:

- *το Συμβούλιο Περιφερειακής Συνεργασίας (ΣΠΣ), που άρχισε να λειτουργεί πλήρως και εργάζεται για να εκπληρώσει το στρατηγικό του ρόλο για την προώθηση της περιφερειακής συνεργασίας βάσει ενός στρατηγικού προγράμματος για την περίοδο 2011-2013, το οποίο εκπονήθηκε το 2009 με την ενίσχυση της Επιτροπής. Το ΣΠΣ συμμετείχε επίσης στον προγραμματισμό της βοήθειας σε πολλαπλούς δικαιούχους, για να διασφαλιστεί η αντιμετώπιση των περιφερειακών προτεραιοτήτων και αναγκών. Η χρηματοδοτική στήριξη των δραστηριοτήτων του στο μέλλον αποτελούσε αντικείμενο συζήτησης το 2009.*
- *η Περιφερειακή Σχολή Δημόσιας Διοίκησης (ΠΣΔΔ), που ιδρύθηκε τον Μάιο του 2009 και αποσκοπεί στην ενίσχυση της περιφερειακής συνεργασίας για τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας και την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων. Μέχρι το τέλος του 2009, τέσσερα από τα επτά ιδρυτικά μέλη είχαν επικυρώσει τη διεθνή συμφωνία για τη δημιουργία της σχολής στο Μαυροβούνιο (η οποία θα τεθεί σε ισχύ με την πέμπτη επικύρωση). Η ΠΣΔΔ λειτουργεί μέχρι σήμερα ως εικονικό σχολείο (αρχικά μέσω του ΟΟΣΑ και στη συνέχεια μέσω του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος Δημόσιας Διοίκησης) και μέχρι το τέλος της περιόδου αναφορών αξιοποίησε πλήρως την ικανότητά της παρέχοντας 2500 ημέρες συμμετοχής σε κατάρτιση σε ετήσια βάση. Μία από τις δευτερογενείς επιπτώσεις αυτής της πρωτοβουλίας ήταν το ότι συνέβαλε στην τοπική ανάπτυξη της πόλης στην οποία είναι εγκατεστημένη η ΠΣΔΔ (Danilovgrad).*
- *καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος: αξίζει να αναφερθούν δύο έργα, 1) για τη δικαστική συνεργασία (στήριξη του δικτύου της εισαγγελικής αρχής), με ένα αναβαθμισμένο μνημόνιο συμφωνίας που διευρύνει το πεδίο συνεργασίας, περιλαμβάνοντας και άλλες μορφές σοβαρού εγκλήματος, και 2) για την αστυνομική συνεργασία στον τομέα της καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και πρόληψης της τρομοκρατίας (υπεγράφη σύμβαση επιχορήγησης για την ενίσχυση της αστυνομικής συνεργασίας στην περιοχή και των υφισταμένων μονάδων συντονισμού των δικτυικών αρχών και για την αξιολόγηση των αναγκών για τη σύσταση μονάδων συντονισμού στο Κοσσυφοπέδιο και την Τουρκία).*
- *ο μηχανισμός χρηματοδότησης για την κοινωνία των πολιτών (ΜΧΚΠ): μια ενιαία πιστωτική διευκόλυνση σε όλους τους δικαιούχους του ΜΠΒ, για την ενίσχυση των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ) και του ρόλου τους στο πολιτικό*

γίνεσθαι, τη βελτίωση της τοπικής ικανότητας για τη συμμετοχή των πολιτών, την ενθάρρυνση της δημιουργίας δικτύων και την προώθηση της συνεργασίας και μεταφοράς τεχνογνωσίας. Στα μέσα του 2009 ιδρύθηκε ένα γραφείο τεχνικής βοήθειας (TASCO) για την παροχή κατάρτισης και συμβουλών σε τοπικές οργανώσεις, τις αξιολογήσεις αναγκών, την ανάλυση του τοπικού νομικού και δημοσιονομικού περιβάλλοντος καθώς και τη στήριξη για τον εντοπισμό και επιλογή έργων σε τοπικό επίπεδο. Συστάθηκαν τοπικές συμβουλευτικές ομάδες για να εξετάσουν τις ανάγκες και στρατηγικά ζητήματα. Ο ΜΧΚΠ στηρίζει επίσης εκδηλώσεις επικοινωνίας μεταξύ των λαών, με υψηλή συμμετοχή από εκπροσώπους των ΟΚΠ και με πολύ θετική παραδοχή της χρησιμότητας αυτών των εκδηλώσεων για την κατανόηση των πολιτικών και των προγραμμάτων της ΕΕ καθώς και για την οργάνωση δικτύων·

- *το Επενδυτικό Πλαίσιο για τα Δυτικά Βαλκάνια (ΕΠΔΒ)*: συστάθηκε επίσημα τον Δεκέμβριο του 2009, εξασφαλίζει συντονισμένη συνεργασία μεταξύ των ΔΧΟ (ΕΤΕπ, ΕΤΑΑ, СЕВ και άλλων) σε γενικές συνθήκες υψηλών επενδυτικών αναγκών στην περιοχή και έλλειψης διαθέσιμων πόρων. Το ΕΠΔΒ εξασφαλίζει ένα ενιαίο σημείο καταχώρησης των αιτήσεων χρηματοδότησης για την περιοχή, για τη στήριξη των επενδύσεων σε υποδομές, όπου συγκεντρώνονται τα κεφάλαια του ΜΠΒ και τα κεφάλαια άλλων ΔΧΟ. Στις ωφέλειες περιλαμβάνονται η αυξημένη οικειοποίηση από τους δικαιούχους και η συμμόρφωση με τις εθνικές/περιφερειακές προτεραιότητες, ο συντονισμός των χορηγών και η προσέλκυση επιχορηγήσεων με δάνεια ΔΧΟ.

Επιπλέον, το 2009 σημειώθηκε γενική πρόοδος όσον αφορά και άλλες περιφερειακές και οριζόντιες δραστηριότητες που σχετίζονται με τους άξονες της Συνιστώσας Ι του ΜΠΒ σχετικά με τα πολιτικά, οικονομικά και ευρωπαϊκά πρότυπα, και συγκεκριμένα στους τομείς του επαναπατρισμού προσφύγων, της κοινωνικής ένταξης, του συντονισμού της κοινωνικής ασφάλισης, της συμμετοχής στην Ένωση για τη Μεσόγειο, της δημόσιας διοίκησης, της δικαιοσύνης, ελευθερίας και ασφάλειας, της ανάπτυξης και του διαλόγου της κοινωνίας των πολιτών, της συνεργασίας των ΔΧΟ και της ανταγωνιστικότητας για τη στήριξη των επενδύσεων σε υποδομές, της ενεργειακής απόδοσης και των ιδιωτικών επενδύσεων, της ανταγωνιστικότητας και του εμπορίου, της εκπαίδευσης, της νεολαίας, της ποιότητας των υποδομών, των δικαιωμάτων βιομηχανικής και πνευματικής ιδιοκτησίας, της ασφάλειας των τροφίμων, της πολιτικής στον κτηνιατρικό και φυτοϋγειονομικό τομέα, της ενέργειας, των τελωνείων και της φορολογίας, των στατιστικών, του περιβάλλοντος (περιλαμβανομένης της κλιματικής αλλαγής) και της πυρηνικής ασφάλειας και της προστασίας από τη ραδιενέργεια.

2.2.2.2. Συνιστώσα II

Πίνακας 3: Συνολική επισκόπηση των αναληφθέντων, ανατεθέντων και καταβληθέντων ποσών για τη συνιστώσα II του ΜΠΒ 2007-2009 μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2009 ανά δικαιούχο, σε εκατ. EUR

Δικαιούχοι ΜΠΒ	Αναλήψεις	Αναθέσεις	% ανάθεσης	Πληρωμές	% πληρωμών
Αλβανία	25,09	0,68	2,71%	0,62	2,47%
Βοσνία-Ερζεγοβίνη	14,12	0,39	2,76%	0,31	2,20%
Κροατία	40,32	0,44	1,09%	0,18	0,45%
πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας	12,61	0,13	1,03%	0,00	0,00%
Κοσσυφοπέδιο	-	-	-	-	-
Μαυροβούνιο	13,07	0,58	4,44%	0,25	1,91%
Σερβία	31,91	1,84	5,77%	0,88	2,76%
Τουρκία	8,02	0,06	0,69%	0,04	0,55%

Υποψήφιες χώρες

Η δραστηριότητα ανάθεσης συμβάσεων στην **Κροατία** το 2009 ήταν επίσης περιορισμένη για τη συνιστώσα II του ΜΠΒ 2007 (5%). Οι διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων ξεκίνησαν για όλα τα προγράμματα, αλλά για τα περισσότερα από αυτά δεν υπήρξε ανάθεση μέχρι το τέλος της περιόδου αναφορών.

Οι δραστηριότητα εφαρμογής γι' αυτή τη συνιστώσα άρχισε το 2009 και στην **πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας**, όπου η πρώτη πρόσκληση δημοσιεύθηκε τον Αύγουστο για το Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας με την Αλβανία. Οι συμφωνίες χρηματοδότησης για τα προγράμματα ΔΣΣ του 2008 με την Αλβανία και την Ελλάδα υπεγράφησαν τον Δεκέμβριο του 2009, ανοίγοντας το δρόμο για να προκηρυχθούν το 2010 προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για συνδυασμένα κεφάλαια των προγραμμάτων 2007 και 2008. Δεν έχουν υπογραφεί, ωστόσο, ακόμη οι συμβάσεις γι' αυτά τα δύο προγράμματα. Μόνο δύο συμβάσεις υπεγράφησαν για το πρόγραμμα ΔΣΣ για τη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Μέχρι το τέλος της περιόδου αναφορών, το ποσοστό ανάθεσης συμβάσεων ανήλθε στο 30% των πιστώσεων του προγράμματος του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) για τον ΜΠΒ του 2007.

Το 2009 άρχισαν στην **Τουρκία** οι διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων γι' αυτή τη συνιστώσα (Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Γειτονίας και Εταιρικής Σχέσης (ΕΜΓΕΣ), πρόγραμμα για τη Λεκάνη του Ευξείνου Πόντου και πρόγραμμα διασυνοριακής συνεργασίας Βουλγαρίας-Τουρκίας), αν και παρατηρήθηκε σχετική καθυστέρηση λόγω των χρονοβόρων διοικητικών διαδικασιών στην τουρκική πλευρά της ΔΣΣ Βουλγαρίας-Τουρκίας. Η κατάσταση αναμένεται, ωστόσο, ότι θα βελτιωθεί μετά τις αλλαγές στο επίπεδο των αρμόδιων διαχειριστικών αρχών.

Εν δυνάμει υποψήφιοι

Βάσει της συνιστώσας II, η υλοποίηση των δραστηριοτήτων διασυνοριακής συνεργασίας άρχισε και στην **Αλβανία** το 2009, όπου οι πρώτες προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για τα

προγράμματα των Δυτικών Βαλκανίων (Αλβανίας - Μαυροβουνίου και Αλβανίας - πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας) δημοσιεύθηκαν το καλοκαίρι (σε διάστημα μεγαλύτερο του ενός έτους μετά την υπογραφή των πρώτων συμφωνιών χρηματοδότησης) και έκλεισαν το Σεπτέμβριο / Οκτώβριο. Η επιλογή πρέπει να ολοκληρωθεί το 2010 και εκτιμάται ότι θα ανατεθεί το σύνολο των διαθέσιμων πιστώσεων για το 2010. Το 2009, υπήρξαν προπαρασκευαστικές εργασίες και για μια πρόσκληση υποβολής προτάσεων για το πρόγραμμα με την Ελλάδα που θα δημοσιευθεί το 2010. Υπεγράφησαν τρεις συμβάσεις με Αλβανούς δικαιούχους στο πλαίσιο του διακρατικού προγράμματος Νοτιοανατολικής Ευρώπης του ΕΤΠΑ. Μέχρι το τέλος του έτους είχε ανατεθεί το 26% των χορηγήσεων της συνιστώσας II του ΜΠΒ 2007.

Η υλοποίηση των προγραμμάτων αυτής της συνιστώσας συνεχίστηκε το 2009 στη **Βοσνία-Ερζεγοβίνη** και οι πρώτες προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για τα προγράμματα Δυτικών Βαλκανίων του ΜΠΒ 2007 και ΜΠΒ 2008 δημοσιεύθηκαν το καλοκαίρι, μετά τη σύσταση των διαχειριστικών μηχανισμών, περίπου ένα έτος μετά την υπογραφή των πρώτων συμφωνιών χρηματοδότησης. Η επιλογή των έργων εκτιμάται ότι θα ολοκληρωθεί εντός του 2010 και οι αναθέσεις συμβάσεων θα καλύψουν το σύνολο των χορηγήσεων του 2007 και του 2008. Δημοσιεύθηκαν επίσης οι προσκλήσεις υποβολής προτάσεων και για τα προγράμματα διασυνοριακής συνεργασίας με κράτη μέλη, διαδικασία η οποία επίσης θα ολοκληρωθεί το 2010. Υπεγράφησαν συμβάσεις για το διακρατικό πρόγραμμα «Νοτιοανατολική Ευρώπη» του ΕΤΠΑ, το οποίο απορρόφησε το σύνολο των κεφαλαίων του ΜΠΒ 2007 και δημοσιεύθηκαν προσκλήσεις για το Πρόγραμμα Μεσογειακής Συνεργασίας.

Όπως και κατά τα προηγούμενα έτη, στο Κοσσυφοπέδιο δεν υπήρχαν έργα διασυνοριακής συνεργασίας το 2009 επειδή δεν συνέτρεχαν ακόμη οι αναγκαίες προϋποθέσεις.

Στο **Μαυροβούνιο**, δημοσιεύθηκαν, το 2009, τέσσερις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων γι' αυτή τη συνιστώσα, τρεις εκ των οποίων κάλυπταν κεφάλαια του ΜΠΒ του 2007 και 2008, οι οποίες θα ολοκληρωθούν το 2010.

Στη **Σερβία**, οι πρώτες προσκλήσεις υποβολής προτάσεων δημοσιεύθηκαν το 2009 και κάλυπταν τις πιστώσεις του 2007, 2008 και 2009 για όλα τα προγράμματα διασυνοριακής συνεργασίας με γειτονικές χώρες. Η ανάθεση συμβάσεων θα πραγματοποιηθεί το 2010, με εξαίρεση το πρόγραμμα Νοτιοανατολικής Ευρώπης του ΕΤΠΑ, βάσει του οποίου υπεγράφησαν 17 συμβάσεις το τελευταίο τρίμηνο του 2009 και τον Νοέμβριο δημοσιεύθηκε μια δεύτερη πρόταση υποβολής προτάσεων.

Γενικά, η συμμετοχή στις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων τόσο στις υποψήφιες όσο και στις εν δυνάμει υποψήφιες χώρες ήταν μεγαλύτερη από την αναμενόμενη, ιδίως για τα προγράμματα των Δυτικών Βαλκανίων, γεγονός που καταδεικνύει ότι υπάρχει πεποίθηση ότι τα προγράμματα διασυνοριακής συνεργασίας προσφέρουν μια ευκαιρία συμφιλίωσης και σχέσεων καλής γειτονίας, αλλά και δημιουργίας ικανοτήτων σε τοπικό επίπεδο.

2.2.2.3. Συνιστώσα III

Πίνακας 4: Συνολική επισκόπηση των αναληφθέντων, ανατεθέντων και καταβληθέντων ποσών για τη συνιστώσα III του ΜΠΒ 2007-2009 μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2009 ανά δικαιούχο, σε εκατ. EUR

Δικαιούχοι ΜΠΒ	Αναλήψεις	Πληρωμές	% πληρωμών
Κροατία	142,35	42,80	30,07%

πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας	40,50	12,15	30,00%
Τουρκία	524,00	157,20	30,00%

Η δραστηριότητα εφαρμογής στην **Κροατία** άρχισε επίσης το 2009 για τη συνιστώσα III, η οποία εστιάστηκε κυρίως στην αξιολόγηση και έγκριση έργων και την έναρξη της διαδικασίας δημοπράτησης, ενώ τα ποσοστά ανάθεσης συμβάσεων παρέμειναν χαμηλά, λόγω των χρονοβόρων και δύσκολων διαδικασιών των διαγωνισμών για τα προγράμματα υποδομών. Μέχρι το τέλος της περιόδου αναφορών, οι πληρωμές ανήλθαν στο 30% περίπου των χορηγήσεων για τα προγράμματα αυτής της συνιστώσας.

Η εφαρμογή γι' αυτή τη συνιστώσα, κυρίως η προετοιμασία έργων, μπόρεσε να αρχίσει στην **πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας** μόνο το δεύτερο εξάμηνο της περιόδου αναφοράς, μετά την ανάθεση διαχειριστικών εξουσιών και την υπογραφή των συμφωνιών χρηματοδότησης.

Μετά την υπογραφή των συμφωνιών χρηματοδότησης για τα τρία επιχειρησιακά προγράμματα, τον Σεπτέμβριο και τον Νοέμβριο του 2009, μπορούσε να αρχίσει η εφαρμογή του ΜΠΒ στην **Τουρκία** και για τα προγράμματα της συνιστώσας III και εκδηλώθηκε πολύ μεγαλύτερο από το αναμενόμενο ενδιαφέρον σε πρόσκληση υποβολής αιτήσεων (οι αιτήσεις για το περιφερειακό επιχειρησιακό πρόγραμμα ανταγωνιστικότητας υπερκάλυψαν κατά 17 φορές τα διαθέσιμα κεφάλαια). Τα ποσοστά ανάθεσης συμβάσεων εξακολούθησαν να είναι χαμηλά μέχρι το τέλος του έτους της περιόδου αναφορών. Προς το τέλος του 2009, η Επιτροπή ενέκρινε δύο μεγάλα έργα υποδομών, στο πλαίσιο των επιχειρησιακών προγραμμάτων μεταφορών και περιβάλλοντος, αλλά μόλις έχει αρχίσει η υλοποίηση του ενός από τα δύο μόνο προγράμματα. Οι καθυστερήσεις κατά την επεξεργασία και τη δημοσίευση των τευχών δημοπράτησης αποτέλεσαν αιτία ανησυχίας.

2.2.2.4. Συνιστώσα IV

Πίνακας 5: Συνολική επισκόπηση των αναληφθέντων, ανατεθέντων και καταβληθέντων ποσών για τη συνιστώσα IV του ΜΠΒ 2007-2009 μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2009 ανά δικαιούχο, σε εκατ. EUR

Δικαιούχοι ΜΠΒ	Αναλήψεις	Πληρωμές	% πληρωμών
Κροατία	38,28	12,7	33,18%
πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας	16,30	4,89	30,00%
Τουρκία	158,70	47,61	30,00%

Το 2009, άρχισε στην **Κροατία** η εφαρμογή του ΜΠΒ για τη συνιστώσα IV με την έναρξη της εφαρμογής 8 προγραμμάτων επιχορηγήσεων, αφού προηγουμένως τέθηκε σε ισχύ η συμφωνία χρηματοδότησης τον Μάρτιο. Μέχρι το τέλος του έτους, οι πληρωμές κάλυψαν περίπου το 33% των πιστώσεων υποχρεώσεων γι' αυτήν τη συνιστώσα.

Στην **πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας**, οι διαχειριστικές αρμοδιότητες γι' αυτήν τη συνιστώσα ανατέθηκαν τον Οκτώβριο του 2009 και στη συνέχεια υπεγράφη η συμφωνία χρηματοδότησης τον Νοέμβριο και καταβλήθηκε η προκαταβολή τον Δεκέμβριο. Ο ρυθμός υλοποίησης εξακολουθούσε να είναι πολύ αργός, προκαλώντας σοβαρούς κινδύνους για ενδεχόμενη αποδέσμευση κεφαλαίων το 2011. Το 2009 δεν είχαν εγκριθεί ακόμη οι μηχανισμοί εφαρμογής· η κατάσταση παρουσίασε σχετική βελτίωση το

2010, αλλά εκκρεμούσε ακόμη η έγκριση δύο μηχανισμών υλοποίησης (από τους 15), γεγονός που δημιουργούσε ανησυχίες, διότι δεν υπήρχε σαφής προοπτική γι' αυτούς.

Το 2009 δημοσιεύθηκαν στην **Τουρκία** πέντε προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για το επιχειρησιακό πρόγραμμα αυτής της συνιστώσας σε τομείς σχετικούς με την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων, όπως η εκπαίδευση των κοριτσιών. Τα ποσοστά συμμετοχής ήταν συνολικά πολύ ικανοποιητικά, στο βαθμό που οι τουρκικές αρχές κατέβαλαν προσπάθεια για την ομαλή διαχείριση της διαδικασίας αξιολόγησης. Δεν υπεγράφησαν συμβάσεις μέχρι το τέλος του 2009.

2.2.2.5. Συνιστώσα V

Πίνακας 6: Συνολική επισκόπηση των αναληφθέντων, ανατεθέντων και καταβληθέντων ποσών για τη συνιστώσα V του ΜΠΒ 2007-2009 μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2009 ανά δικαιούχο, σε εκατ. EUR

Δικαιούχοι ΜΠΒ	Αναλήψεις	Πληρωμές	% πληρωμών
Κροατία	76,90	0,00	0,00%
πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας	19,00	0,00	0,00%
Τουρκία	159,20	0,00	0,00%

Δεν υπήρξε δραστηριότητα εφαρμογής το 2009 στην **Κροατία** για τη συνιστώσα V όσον αφορά τα δύο μέτρα που είχαν διαπιστευθεί, ενώ η δραστηριότητα επικεντρώθηκε στη διαπίστευση των υπολοίπων μέτρων. Η συμμετοχή στα προγράμματα δημοσίων συμβάσεων παρουσίασε σχετική πρόοδο, αλλά εξακολουθούσαν να υπάρχουν καθυστερήσεις εφαρμογής μέχρι το τέλος της περιόδου αναφορών, με αποτέλεσμα να διακυβεύονται τα κεφάλαια του 2007 και του 2008. Ως εκ τούτου, οι προσπάθειες επικεντρώθηκαν στην ανάθεση διαχειριστικών αρμοδιοτήτων και στη δημοσίευση προτάσεων για υποβολή αιτήσεων. Δεν πραγματοποιήθηκαν εκταμιεύσεις γι' αυτή τη συνιστώσα.

Επίσης, στην **πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας**, πραγματοποιήθηκαν οι τελικές προετοιμασίες το 2009 για την εφαρμογή της συνιστώσας V, αλλά δεν υπήρξε δραστηριότητα διαγωνισμού ή ανάθεσης συμβάσεων. Το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου των προγραμμάτων αυτής της συνιστώσας συστάθηκε τελικά και η ανάθεση διαχειριστικών αρμοδιοτήτων πραγματοποιήθηκε τον Δεκέμβριο. Ξεκίνησε η εφαρμογή των τριών από τα τέσσερα μέτρα του προγράμματος. Η πολυετής συμφωνία χρηματοδότησης ολοκληρώθηκε και τέθηκε σε ισχύ.

Δεν υπήρξε εφαρμογή βάσει αυτής της συνιστώσας στην **Τουρκία** το 2009, λόγω καθυστερήσεων της εθνικής διαδικασίας διαπίστευσης των απαραίτητων μηχανισμών. Η Επιτροπή συνέχισε να στηρίζει τη διαδικασία χορηγώντας βοήθεια για τη δημιουργία ικανοτήτων.

3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Ο βασικός στόχος της αξιολόγησης είναι να ενισχυθεί η διαδικασία λήψης αποφάσεων κατά τον σχεδιασμό και την εκτέλεση της προενταξιακής βοήθειας και για τη χάραξη πολιτικών και στρατηγικών μέσω της αξιολόγησης των αποτελεσμάτων της χρηματοδοτικής ενίσχυσης ως προς την επίτευξη των προενταξιακών στόχων. Η αξιολόγηση εστιάζεται κυρίως σε ένα επίπεδο ανώτερο από αυτό των έργων (τομείς, προγράμματα, στρατηγικοί στόχοι κλπ.). Η

αξιολόγηση παρέχει επίσης στην Επιτροπή τη δυνατότητα να εκτιμήσει τις δράσεις με βάση τα αποτελέσματά τους, τις επιπτώσεις και τις ανάγκες τις οποίες προτίθενται να ικανοποιήσουν και εξασφαλίζει τη λογοδοσία ως προς τη χρηστή χρησιμοποίηση των χρημάτων και των κεφαλαίων της προενταξιακής βοήθειας. Επιπλέον, παρέχεται στήριξη για την ανάπτυξη της τοπικής ικανότητας αξιολόγησης ως μέσο για την ενίσχυση της ικανότητας των δικαιούχων να διαχειρίζονται και να ελέγχουν την προενταξιακή βοήθεια.

Το 2009 ολοκληρώθηκαν οι τομεακές, θεματικές και ειδικές αξιολογήσεις στο πλαίσιο του συστήματος ενδιάμεσης αξιολόγησης (ΕΑ) στην Τουρκία και την Κροατία. Οι αξιολογήσεις αυτές κάλυπταν κυρίως το προενταξιακό χρηματοδοτικό μέσο (Τουρκία) και τα προγράμματα PHARE και CARDS (Κροατία). Κατά τη διάρκεια του 2009, η ΕΑ αντικαταστάθηκε από ένα νέο μέσο ενδιάμεσης αξιολόγησης σε επίπεδο προγράμματος (εθνική ενδιάμεση αξιολόγηση προγράμματος - ΕΕΑΠ) που καλύπτει και τον ΜΠΒ και το μέσο προενταξιακής βοήθειας προ του ΜΠΒ στις τρεις υποψήφιες χώρες. Η ΕΕΑΠ βασίζεται σε προσεγγίσεις ανά πρόγραμμα περισσότερο από την προηγούμενη μέθοδο τομεακής αξιολόγησης, αλλά εξακολουθεί να χρησιμεύει ως εργαλείο διαχείρισης για τους φορείς διαχείρισης των προγραμμάτων, παρέχοντας κυρίως εισροές για τη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Η ΕΕΑΠ επινοήθηκε επίσης ως μέσο για την εξασφάλιση συναφούς και έγκαιρης δημιουργίας ικανοτήτων στους δικαιούχους του ΜΠΒ για να είναι σε θέση να εκπληρώνουν την απαίτηση του κανονισμού εφαρμογής του ΜΠΒ να αναλαμβάνουν οι δικαιούχοι την ευθύνη των ενδιάμεσων αξιολογήσεων για τη συνιστώσα Ι του ΜΠΒ μετά την ανάθεση των διαχειριστικών αρμοδιοτήτων.

Για την Κροατία, η ΕΕΑΠ⁵ είχε ήδη ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος της περιόδου αναφοράς. Για την Τουρκία⁶ και την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας⁷, η ΕΕΑΠ θα ολοκληρωθεί εντός του 2010. Η ΕΕΑΠ στην Κροατία επανεξέτασε ένα σύνολο οριζόντιων θεμάτων που αφορούσαν τον προγραμματισμό, τη διαχείριση, την παρακολούθηση και αξιολόγηση της βοήθειας και ανέλυσε τη συνάφεια, την επάρκεια, την αποτελεσματικότητα, την επίπτωση και τη βιωσιμότητα των πρωτοβουλιών που χρηματοδοτήθηκαν από τα προγράμματα PHARE 2005 και 2006 και ΜΠΒ 2007 και 2008. Τα βασικά συμπεράσματα, τα οποία, αν και είναι σαφώς θετικά σε πολλά σημεία, τονίζουν ότι άλλα σημεία μπορούν να βελτιωθούν, είναι τα εξής:

- *Η λογική της παρέμβασης:* Η αξιολόγηση της λογικής της παρέμβασης έδειξε ότι υπάρχει ικανοποιητική αντιστοιχία ανάμεσα στα εθνικά προγράμματα και τα ΕΠΕΣ, ενώ υπάρχει δυνατότητα βελτίωσης σε επίπεδο έργων, ιδίως όσον αφορά τον καθορισμό των στόχων και δεικτών.
- *Η διαχείριση της βοήθειας:* Ο μηχανισμός προγραμματισμού παρουσιάζει επίσης σημεία βελτίωσης με την πάροδο του χρόνου, αλλά θα μπορούσε να εφαρμοστεί ένας αυστηρότερος έλεγχος των προτάσεων έργου με βάση περισσότερο ουσιαστικά και λιγότερο τυπικά κριτήρια. Στο επίπεδο της υλοποίησης των έργων σημειώθηκαν σημαντικές βελτιώσεις στη διαδικασία δημοπράτησης και ανάθεσης συμβάσεων και επίσης υπήρξαν ενδείξεις βελτίωσης ως προς τη δυνατότητα εφαρμογής των έργων.

⁵ Ενδιάμεση αξιολόγηση εθνικού προγράμματος 2009 της προενταξιακής βοήθειας στην Κροατία: αριθ. σύμβασης IPA/2009/215-223

⁶ Ενδιάμεση αξιολόγηση εθνικού προγράμματος 2009 της προενταξιακής βοήθειας της ΕΕ στην Τουρκία: αριθ. σύμβασης IPA/2009/218-310

⁷ Ενδιάμεση αξιολόγηση εθνικού προγράμματος 2009 της προενταξιακής βοήθειας ΕΕ στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας: αριθ. σύμβασης IPA/2009/224-311

- *Παρακολούθηση:* Το σύστημα παρακολούθησης λειτουργούσε σχετικά ικανοποιητικά, αλλά η υφιστάμενη διάρθρωση των τομεακών υποεπιτροπών παρακολούθησης (ΤΕΥΠ) (που συστάθηκαν αρχικά το 2006 για να διασφαλιστεί η παρακολούθηση της αποκεντρωμένης βοήθειας των προγραμμάτων CARDS και PHARE) έπρεπε να ευθυγραμμιστεί με τις προτεραιότητες της βοήθειας του ΜΠΒ, εφόσον η διάρθρωση του προγράμματος αυτού ήταν διαφορετική από αυτήν του PHARE και εξυπηρετούσε διαφορετικές προτεραιότητες. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την έλλειψη ισορροπίας στην κατανομή του φόρτου εργασίας μεταξύ των επιτροπών. Επίσης, ο χαμηλός βαθμός συμμετοχής υψηλόβαθμων υπαλλήλων στις συνεδριάσεις των ΤΕΥΠ περιόριζε τη δυναμική τους ως μέσου λήψης αποφάσεων. Υπήρχε ακόμη σημαντικό περιθώριο βελτίωσης του περιεχομένου και της ποιότητας των εκθέσεων παρακολούθησης που συντάσσει η κροατική δημόσια διοίκηση.
- *Αξιολόγηση:* Ενώ το επίπεδο αποδοχής από τους αποδέκτες των συστάσεων από τις αξιολογήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι πολύ ικανοποιητικό, έπρεπε να βελτιωθεί ο μηχανισμός παρακολούθησης της εφαρμογής των συστάσεων.
- *Επιδόσεις της βοήθειας:* Η μεγάλη πλειοψηφία των έργων παρουσίαζε υψηλό βαθμό *συνάφειας*, από την άποψη ότι παρουσίαζαν μεγάλη αντιστοιχία με τις πολλαπλές ανάγκες της προσχώρησης. Η *αποτελεσματικότητα* και οι προοπτικές των *επιπτώσεων* ήταν σε γενικές γραμμές θετικές σε τομείς που συνδέονται με ειδικές ανάγκες του κεκτημένου, αλλά τα αποτελέσματα διέφεραν σε τομείς που αφορούν τη διοικητική ικανότητα και τη δημόσια διοίκηση. Οι προοπτικές για τη διατηρησιμότητα των αποτελεσμάτων ήταν αντιφατικές. Το βασικό ζήτημα συνδεόταν με την ανεπαρκή στελέχωση των δικαιούχων οργανισμών και, ιδίως με τις δυσκολίες διατήρησης του προσωπικού, δεδομένου ότι σε πολλούς οργανισμούς σημειώθηκε διαρκής εκροή ειδικευμένου προσωπικού, το οποίο συνήθως εκπαιδεύεται με βοήθεια της ΕΕ.

Λιγότερο θετική, μια αξιολόγηση για τη Μεταρρύθμιση της Δημόσιας Διοίκησης (ΜΔΔ) στην «Κροατία και πέρα από αυτήν»⁸, που εκδόθηκε το 2009, διαπιστώνει ότι η ασθενής πολιτική δέσμευση και οικειοποίηση, σε συνδυασμό με την ανεπαρκή στρατηγική προσέγγιση, δεν επέτρεψαν να έχει η βοήθεια ευρύτερη επίπτωση και διατηρησιμότητα στην Κροατία. Εκτός Κροατίας, η έκθεση διαπίστωσε επίσης ότι, λόγω έλλειψης σαφούς στρατηγικής και μεθοδολογίας για το χειρισμό θεμάτων που σχετίζονται με τα πολιτικά κριτήρια (στα οποία περιλαμβάνεται και η ΜΔΔ), οι υποψήφιες χώρες δεν είχαν σαφή αντίληψη των υποχρεώσεών τους για τα θέματα αυτά.

Επίσης, το 2009 ολοκληρώθηκε μια άλλη αξιολόγηση της λογικής της παρέμβασης για τον προγραμματισμό της προενταξιακής βοήθειας στην Τουρκία στο πλαίσιο του ΜΠΒ⁹. Η αξιολόγηση έκρινε ότι ο προγραμματισμός του ΜΠΒ εστιαζόταν κατά κύριο λόγο σε επίπεδο έργου. Ενώ τα περισσότερα έργα ήταν συναφή με την προσχώρηση, δεν υφίστατο συνολικός πολυετής προγραμματισμός. Το τριετές ΕΠΕΣ ήταν ένα πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση της δημιουργίας ενός περισσότερο στρατηγικού πλαισίου προγραμματισμού, αλλά δεν

⁸ «Στήριξη της Μεταρρύθμισης της Δημόσιας Διοίκησης στην Κροατία και πέρα από αυτήν», Θεματική Έκθεση αριθ. R/ZZ/ PAR/0811

⁹ «Ειδική αξιολόγηση της λογικής της παρέμβασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για χρηματοδοτική ενίσχυση στις υποψήφιες χώρες και βασικά διδάγματα για την αναθεώρηση του ΕΠΕΣ 2010-2012 – μελέτη περιπτώσεων – Τουρκία». Θεματική Έκθεση ως τμήμα της ενδιάμεσης αξιολόγησης των προενταξιακών προγραμμάτων της ΕΕ στην Κροατία και στην Τουρκία και δραστηριότητες της κεντρικής υπηρεσίας, αριθ. σύμβασης PHARE/2007/142-454

παρείχε ακόμα ένα συνολικό πλαίσιο για την έγκαιρη κάλυψη όλων των αναγκών της προσχώρησης και για να είναι δυνατή μια αποτελεσματική επιλογή και ιεράρχηση των έργων.

Οι ενδιαφερόμενοι δικαιούχοι έλαβαν υπόψη τα συμπεράσματα και τις συστάσεις των αξιολογήσεων το 2009 και συνέχισαν με τον ίδιο τρόπο το 2010. Η Επιτροπή, από την πλευρά της, ενέτεινε την περιοδική παρακολούθηση της προόδου που σημειώνεται στις ενέργειες που αναλαμβάνουν οι δικαιούχοι προκειμένου να ληφθούν υπόψη τα συμπεράσματα των αξιολογήσεων. Με βάση τις συστάσεις της διάσκεψης ΜΠΒ του 2009 και τα συμπεράσματα του Συμβουλίου του Δεκεμβρίου 2009 σχετικά τον ΜΠΒ, η Επιτροπή έθεσε ως στόχο επίσης την περαιτέρω βελτίωση της λογικής της παρέμβασης της βοήθειας του ΜΠΒ με διάφορους τρόπους οι οποίοι άρχισαν ήδη να εφαρμόζονται το 2010, όπως:

- η διάρθρωση και το περιεχόμενο των ΕΠΕΣ επανεξετάζονται, ώστε αφενός να παρέχουν ένα πιο στρατηγικό πλαίσιο πολυετούς προγραμματισμού που να συνδέει σαφέστερα τη χρηματοδοτική βοήθεια με τις πολιτικές προτεραιότητες και να βοηθά περισσότερο τους δικαιούχους του ΜΠΒ να ανταποκριθούν στα κριτήρια προσχώρησης, και αφετέρου να επιτρέπουν μια αποτελεσματικότερη επιλογή και ιεράρχηση των έργων·
- ο προγραμματισμός συμπληρώνεται, ενδεχομένως, με μια πιο τομεακή προσέγγιση η οποία περιλαμβάνει στρατηγικές ανά τομέα που αποσκοπούν στην περαιτέρω βελτίωση της οικειοποίησης και της επίπτωσης·
- τα μελλοντικά έργα θα έχουν σαφέστερους στόχους και δείκτες οι οποίοι θα οδηγήσουν σε καλύτερη παρέμβαση·
- η εφαρμογή σαφώς καθορισμένων όρων θα ενισχυθεί, εάν είναι απαραίτητο, ώστε να διασφαλίζεται περισσότερο ότι οι δικαιούχοι εκπληρώνουν τις δεσμεύσεις που απαιτούνται για να έχει η χρηματοδοτική βοήθεια αποτελέσματα και επιπτώσεις·
- τα συστήματα παρακολούθησης θα βελτιωθούν περαιτέρω, από κοινού με τις αρχές των δικαιούχων, ώστε να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στα αποτελέσματα και στην επίπτωση των έργων που υλοποιούνται·
- θα ληφθούν συμπληρωματικά μέτρα για να ληφθούν υπόψη εκκρεμούσες συστάσεις σχετικά με την ενίσχυση των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου για την αποκεντρωμένη εφαρμογή ούτως ώστε να βελτιωθεί η εποπτεία και ο έλεγχος των κεφαλαίων·
- συμπληρωματικοί ειδικοί έλεγχοι, αξιολογήσεις και στενή παρακολούθηση θα εξασφαλίσουν την αποτελεσματικότητα των αποτελεσμάτων και τις περαιτέρω προσαρμογές του συστήματος εάν είναι απαραίτητο.

4. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΧΟΡΗΓΩΝ ΜΕ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΧΟΡΗΓΟΥΣ

Όπως προαναφέρθηκε, υψηλού επιπέδου διασκέψεις που αφορούσαν την προενταξιακή βοήθεια πραγματοποιήθηκαν στα Τίρανα τον Απρίλιο του 2009 και στις Βρυξέλλες τον Οκτώβριο του 2009 με θέμα το συντονισμό των χορηγών και την αποτελεσματική στήριξη της διεύρυνσης. Στις διασκέψεις αυτές η Επιτροπή και τα κράτη μέλη, σε συνεργασία με τους ΔΧΟ και τους χορηγούς εκτός ΕΕ, συμφώνησαν να επιδιώξουν τη βελτίωση του συντονισμού

των χορηγών και την αποτελεσματικότερη διαχείριση κεφαλαίων, σύμφωνα με το πνεύμα και τις αρχές της Δήλωσης των Παρισίων για την αποτελεσματικότητα της ενίσχυσης, του Προγράμματος Δράσης της Άκρας και του Κώδικα Δεοντολογίας της ΕΕ για τον καταμερισμό της εργασίας. Δεδομένου ότι το μεγαλύτερο μέρος της ενίσχυσης προς την περιοχή προέρχεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και ένα περιορισμένο αριθμό διμερών χορηγών, ενώ πολλοί άλλοι χορηγοί παρέχουν μόνο ένα πολύ μικρό ποσό χρηματοδότησης σε ένα μόνο δικαιούχο, συμφωνήθηκε να βελτιωθεί ουσιαστικά η συμπληρωματικότητα και ο επιμερισμός εργασίας μεταξύ των χορηγών.

Τα συμπεράσματα αυτών των διασκέψεων ενθάρρυναν την ΕΕ και τους χορηγούς να στηρίξουν πλήρως την οικειοποίηση του συντονισμού των χορηγών από τους δικαιούχους και να προωθήσουν μια τομεακή προσέγγιση, με στόχο τα εξής: να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα και η επίπτωση του ΜΠΒ και των κεφαλαίων άλλων χορηγών· να οργανώσουν κοινές ενέργειες κατάρτισης σχετικά με την αποτελεσματικότητα της ενίσχυσης και της μεθόδου συνεργασίας· να εντάξουν το ζήτημα της αποτελεσματικότητας της βοήθειας στους δικούς τους διαχειριστικούς στόχους και τα συστήματα υποβολής εκθέσεων· τέλος, να εξασφαλίσουν την προσαρμοστικότητα και το προβλέψιμο της βοήθειας. Ενθαρρύνθηκαν οι δικαιούχοι να ενισχύσουν τους μηχανισμούς συντονισμού των χορηγών, να διασφαλίσουν τη σωστή χρήση της εξωτερικής βοήθειας και των εσωτερικών δημοσιονομικών πόρων και να σημειώσουν περαιτέρω πρόοδο στην δημιουργία των υποδομών και της απαραίτητης οικειοποίησης για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική αποκεντρωμένη διαχείριση του ΜΠΒ.

Γενικά, κατά τη διάρκεια του 2009 ενισχύθηκαν οι μηχανισμοί διαβούλευσης για τη συζήτηση των στρατηγικών θεμάτων του ΜΠΒ (όπως τα ΕΠΕΣ) και τα έγγραφα προγραμματισμού (όπως οι κατάλογοι έργων και εθνικών προγραμμάτων), έτσι ώστε να περιληφθούν τα κράτη μέλη, άλλοι χορηγοί, τοπικά γραφεία των ΔΧΟ και, σε ορισμένες περιπτώσεις, εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών. Ο συντονισμός, η συνοχή και η συμπληρωματικότητα διασφαλίστηκαν σε μεγάλο βαθμό με παρόμοιες συναντήσεις ανταλλαγής πληροφοριών για τον σχεδιασμό, τον προγραμματισμό και την εφαρμογή της βοήθειας. Σε πολλές περιπτώσεις, οι δικαιούχοι διαδραμάτισαν ηγετικό ρόλο, παραδείγματος χάρι στην Αλβανία, όπου ένα υπουργείο ήταν υπεύθυνο για τον εθνικό, τομεακό και οριζόντιο συντονισμό της επιχειρησιακής στρατηγικής καθώς και για το συντονισμό των χορηγών. Απομένουν, ωστόσο, ακόμη πολλά να γίνουν για τη στήριξη των δικαιούχων, ώστε να αναλάβουν ηγετικό ρόλο στο συντονισμό των χορηγών. Εξίσου σημαντική είναι η ανάγκη να αυξηθεί η ικανότητα συντονισμού των χορηγών για να επιτευχθούν περισσότερα πρακτικά αποτελέσματα και να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα της βοήθειας. Στις συνεδριάσεις συντονισμού πρέπει να επιδιώκεται περισσότερο η επίτευξη συμφωνίας για τα επιχειρησιακά και πρακτικά βήματα για τη στήριξη του προγραμματισμού για τα αποτελέσματα, για την εφαρμογή των αποφάσεων σχετικά με τον επιμερισμό της εργασίας και για τη στήριξη των δικαιούχων, να χαράξουν τομεακές στρατηγικές και να θέσουν τις βάσεις μιας τομεακής προσέγγισης.

Στο Κοσσυφοπέδιο, σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά την ανάπτυξη ενός μηχανισμού διαχείρισης της βοήθειας για να διευκολυνθεί η ανταλλαγή πληροφοριών για τα τρέχοντα και προγραμματισμένα έργα στην κοινότητα των χορηγών. Οι κυβερνήσεις της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας και της Σερβίας συνέλεξαν επίσης δεδομένα για τα έργα που χρηματοδοτούνται από χορηγούς. Η Αλβανία και η Βοσνία-Ερζεγοβίνη συνέταξαν εκθέσεις χαρτογράφησης της παρουσίας των χορηγών. Οι εκθέσεις αυτές είναι εξαιρετικά χρήσιμες, δεδομένου ότι το 2009 το πεδίο των χορηγών άρχισε να μεταβάλλεται στα Δυτικά Βαλκάνια και την Τουρκία. Παρατηρήθηκαν μετατοπίσεις στην παρουσία των χορηγών, λόγω πιέσεων εξαιτίας της οικονομικής κρίσης στις δικές τους χώρες. Ορισμένα

κράτη μέλη της ΕΕ δήλωσαν ότι σχεδίαζαν να μειώσουν την παρουσία τους ή να αποσύρουν τη συμμετοχή τους σε διμερή προγράμματα, ιδίως από τις υποψήφιες χώρες. Αν και υπήρξε ανταλλαγή πληροφοριών για τους πόρους των χορηγών και τη μεσοπρόθεσμη παρουσία τους, απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για να παρασχεθεί βοήθεια στους δικαιούχους να σχεδιάσουν τα πλαίσια μεσοπρόθεσμων δαπανών και στους χορηγούς να εκπονήσουν περισσότερο συνεπή προγράμματα. Μια σαφής αξιολόγηση των μεσοπρόθεσμων σχεδίων όλων των χορηγών (συμπεριλαμβανομένων της Κίνας και της Ρωσίας σε ορισμένες περιπτώσεις) θα είναι σημαντική συμβολή για τον κώδικα δεοντολογίας της ΕΕ για τον καταμερισμό της εργασίας και για τη στήριξη των τομεακών προσεγγίσεων. Η Κίνα και η Ρωσία άρχισαν να πραγματοποιούν ορισμένες σημαντικές επενδύσεις και να χορηγούν δάνεια με ευνοϊκούς όρους στην ενισχυόμενη περιοχή, παραδείγματος χάρη στους τομείς της ενέργειας και των μεταφορών. Οι επενδύσεις αυτές θα πρέπει να ληφθούν υπόψη παράλληλα με τις επενδύσεις των ΔΧΟ, ιδίως της ΕΤΕπ και της ΕΤΑΑ.

Σημειώθηκαν ορισμένα σημαντικά βήματα στο πλαίσιο του καταμερισμού της εργασίας στην Αλβανία και όσον αφορά τις τομεακές προσεγγίσεις ή τις προσεγγίσεις βάσει προγράμματος στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας. Και οι δύο χώρες επελέγησαν για την υλοποίηση της ταχείας πρωτοβουλίας (FTI) για τον καταμερισμό της εργασίας, η οποία έχει στόχο να ενισχύσει την εφαρμογή του Κώδικα Συμπεριφοράς της ΕΕ για τη συμπληρωματικότητα και τον επιμερισμό της εργασίας στην αναπτυξιακή πολιτική. Το επιχειρησιακό πλαίσιο της ΕΕ για την αποτελεσματικότητα της ενίσχυσης (Νοέμβριος 2009) αποσκοπεί στην επίτευξη καλύτερων αναπτυξιακών αποτελεσμάτων μέσω της αποτελεσματικότερης συνεργασίας στο πεδίο της δράσης, στη μείωση των επικαλύψεων και τη μείωση του κόστους των συναλλαγών. Η αρμόδια κυβερνητική υπηρεσία της Αλβανίας για το συντονισμό της στρατηγικής και των χορηγών συμμετείχε ενεργά στον επιμερισμό εργασίας του FTI, ο οποίος έχει ενσωματωθεί στο Εθνικό Σχέδιο δράσης για την εναρμόνιση της Αλβανίας και το οποίο έχει συνεισφέρει και σε άλλους υφιστάμενους μηχανισμούς συντονισμού. Το 2009 πραγματοποιήθηκε μια κοινή ανάλυση, έτσι ώστε να συμφωνηθεί ένας κοινός ορισμός για τους ρόλους και τις ευθύνες των κυριότερων χορηγών και να αρχίσει ο επιμερισμός της εργασίας των χορηγών σε συγκεκριμένους τομείς.

Η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας εκπόνησε σχέδια και μεθοδολογία για την προσέγγιση βάσει προγραμμάτων με ισχυρή στήριξη της Παγκόσμιας Τράπεζας και της ΕΕ, ενώ νέες τομεακές ομάδες εργασίας στη Σερβία έχουν αρχίσει να αποδεικνύουν ότι ο αποτελεσματικός συντονισμός μπορεί να παράγει αποτελέσματα.

Ωστόσο, η επάρκεια και αποτελεσματικότητα των μηχανισμών συντονισμού των χορηγών που είναι σε θέση να εφαρμόζουν τις αρχές για την αποτελεσματικότητα της ανάπτυξης θα πρέπει να καταγράφονται καλύτερα από τους δικαιούχους και τους χορηγούς. Θα πρέπει ακόμη να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες για τη μείωση των επικαλύψεων και του κόστους των συναλλαγών, π.χ. μέσω κοινής αναλυτικής εργασίας· τη βελτίωση της κοινής χρήσης των μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησης των δικαιούχων· τη βελτίωση της ικανότητας των δικαιούχων να αναπτύσσουν τομεακές πολιτικές και να εφαρμόζουν τομεακές στρατηγικές.

5. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΔΧΟ

Η Επιτροπή επιδιώκει στενότερο συντονισμό με τους Ευρωπαϊκούς και Διεθνείς Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς (ΔΧΟ) που στηρίζουν τον εκσυγχρονισμό και την

κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη των Δυτικών Βαλκανίων. Ο στενότερος συντονισμός με τους ΔΧΟ επιδιώκεται σε επίπεδο πολιτικής και των θεσμών και στο επίπεδο της χρηματοδότησης.

Η **Συμβουλευτική Ομάδα των Διεθνών Χρηματοπιστωτικών Οργανισμών (IFIAG)** αποτελείται από εκπροσώπους της Επιτροπής, του Ομίλου της Παγκόσμιας Τράπεζας (IBRD/IFC), της Ευρωπαϊκής Τράπεζα Ανοικοδόμησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ), της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ), της Ευρωπαϊκής Τράπεζας του Συμβουλίου της Ευρώπης (CEB), του Συμβουλίου Περιφερειακής Συνεργασίας (RCC), της Σκανδιναβικής Τράπεζας Επενδύσεων, της Σκανδιναβικής Εταιρείας Περιβαλλοντικής Χρηματοδότησης και της Εμπορικής και Αναπτυξιακής Τράπεζας του Ευξείνου Πόντου. Η IFIAG συνήλθε σε ολομέλεια τον Ιανουάριο του 2009 για να συζητήσει τα διορθωτικά μέτρα για τα Δυτικά Βαλκάνια και την Τουρκία στο πλαίσιο της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης. Οι συμμετέχοντες συμφώνησαν ότι η IFIAG πρέπει να συνεχίσει να συνεργάζεται στενά για την παρακολούθηση της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κατάστασης στην περιοχή και να συντονίζει τους κατάλληλους τρόπους αντιμετώπισης της κρίσης.

Το 2009, η Επιτροπή συνεργάστηκε στενά με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τους ΔΧΟ για να συγκεντρωθεί ένα σύνολο πόρων ύψους 160 εκατ. EUR για την αντιμετώπιση της κρίσης χρηματοδοτούμενο από τον ΜΠΒ 2009. Οι επιχορηγήσεις της ΕΕ συνδυάζονται με τα δάνεια των ΔΧΟ σε αυτό το σύνολο πόρων για να επιταχυνθεί η εφαρμογή των απόλυτα απαραίτητων επενδύσεων σε δημοτικές υποδομές και των επενδύσεων για την εξοικονόμηση ενέργειας.

Αναγνωρίστηκε η ανάγκη παρακολούθησης σε επίπεδο δικαιούχων και τομέων. Η Επιτροπή εκτόνησε ένα περιφερειακό σχέδιο κοινής διαχείρισης με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, στα πλαίσια ενός ευρύτερου συνόλου πόρων που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης. Καθιερώθηκε η στήριξη της εποπτείας του τραπεζικού τομέα (μικροπροληπτική και μακροπροληπτική εποπτεία) για να ενισχυθεί η ικανότητα και η συνεργασία μεταξύ των εθνικών κεντρικών τραπεζών των Δυτικών Βαλκανίων και της Τουρκίας με τις 14 εθνικές κεντρικές τράπεζες του Ευρωσυστήματος. Το σχέδιο αυτό θα συντονίζει, για δύο έτη, τη συνεισφορά των κυριότερων διεθνών χρηματοδοτικών φορέων, όπως η Επιτροπή Εποπτείας Τραπεζών της Βασιλείας, το Κέντρο Αριστείας στην Οικονομία της Λουμπλιάνας, το Κοινό Ίδρυμα της Βιέννης, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και η Παγκόσμια Τράπεζα. Από το 2009, η Επιτροπή ανέλαβε τη γραμματεία της Συμβουλευτικής Ομάδας των ΔΧΟ μετά το κλείσιμο του κοινού γραφείου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής - Παγκόσμιας Τράπεζας στις Βρυξέλλες.

Από το φθινόπωρο του 2009 η Επιτροπή συνεργάζεται επίσης με τον επενδυτικό τομέα του ΟΟΣΑ για τη Νοτιοανατολική Ευρώπη σε μέτρα για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των οικονομιών στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων για την αντιμετώπιση της κρίσης.

Τον Δεκέμβριο του 2009, η Επιτροπή, η ΕΤΕΠ, η ΕΤΑΑ και η ΕΚΤ δημιούργησαν το **Επενδυτικό Πλαίσιο για τα Δυτικά Βαλκάνια (ΕΠΔΒ)** για την περαιτέρω εναρμόνιση και συνεργασία κατά τη χρηματοδότηση επενδύσεων για την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη της περιοχής. Το ΕΠΔΒ περιέχει δύο χρηματοδοτικά μέσα: ένα Κοινό Μέσο Δανειοδοτήσεων (ΚΜΔ) και ένα Κοινό Πλαίσιο Επιχορηγήσεων (ΚΠΕ). Το ΚΠΕ συγκεντρώνει σε ένα κοινό μέσο για τις επενδύσεις προτεραιότητας κοινά δάνεια της ΕΤΑΑ και της ΕΤΕπ (ενδεικτικά 1 δις. EUR) καθώς και της CEB και άλλων διμερών χρηματοδοτικών οργανισμών των κρατών μελών που συνεισφέρουν στο Ευρωπαϊκό Κοινό Ταμείο για τα Δυτικά Βαλκάνια (EWBJF). Το ΚΜΕ συγκεντρώνει επιχορηγήσεις από την ΕΕ (από τον προϋπολογισμό του ΜΠΒ), τους

συμμετέχοντες εταίρους ΔΧΟ (CEB, ΕΤΕπ, ΕΤΑΑ) και το EWB/JF, στο οποίο μπορούν να καταβάλλονται οι συνεισφορές των κρατών μελών και άλλων δυνητικών χορηγών.

Ενδεικτικά, στους τομείς ενισχυμένης συνεργασίας περιλαμβάνονται: μεγαλύτερη διαφάνεια για τους διαύλους εκπόνησης έργων των ΔΧΟ· κοινές προσπάθειες για την εναρμόνιση των επενδυτικών προτεραιοτήτων των ΔΧΟ με τις προενταξιακές προτεραιότητες της ΕΕ ανά τομέα· καλύτερη εκπροσώπηση των δικαιούχων του ΜΠΒ στη διαδικασία επιλογής έργων· ορθολογική οργάνωση της προετοιμασίας και εφαρμογής, με επικέντρωση σε έργα που απαιτούν τη στήριξη των ΔΧΟ, και συμμετοχή κρατών μελών σε διμερείς επιχορηγήσεις.

Το 2009 καταβλήθηκαν επίσης και σημαντικές προσπάθειες για να συνεχιστεί ή υλοποιηθεί των τριών πτυχών συνεργασίας με τους ΔΧΟ: ανάπτυξη ιδιωτικού τομέα και των μικροεπιχειρήσεων και μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ), ενεργειακή απόδοση και υποδομές.

- *Πτυχή Ι – Ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα:* από την πλευρά της προσφοράς, η βοήθεια της ΕΕ για να βελτιωθεί η πρόσβαση των μικροεπιχειρήσεων και μικρομεσαίων επιχειρήσεων στη χρηματοδότηση διοχετεύεται κυρίως μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου για την Νοτιοανατολική Ευρώπη (ΕFSE), το οποίο ενοποίησε τα προηγούμενα συστήματα μικροπιστώσεων σε ολόκληρη την περιοχή σε ένα ενιαίο μέσο. Το ΕFSE προωθεί την μακροπρόθεσμη διατηρησιμότητα και μόχλευση κεφαλαίων παρέχοντας κάλυψη κινδύνου για την προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων για επενδύσεις στον τομέα των μικροπιστώσεων. Το ΕFSE έχει καθιερωθεί με επιτυχία. Μέχρι τον Δεκέμβριο του 2009, οι εγγραφές της Επιτροπής στο ΕFSE, μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων (ΕΤΑΕ), ανήλθαν σε 96,4 εκατ. EUR και η συνολική αξία του χαρτοφυλακίου αυξήθηκε σε 579 εκατ. EUR. Το υπολειπόμενο χαρτοφυλάκιο επιμέρους δανείων που ανερχόταν σε 450 εκατ. EUR εξαπλώθηκε σε 115.600 υποδανειολήπτες. Οι συνολικές εκταμιεύσεις από την έναρξη της λειτουργίας του ΕFSE κάλυψαν 216.000 δάνεια και ανήλθαν σε 1,1 δισ. EUR.

- *Πτυχή II – Ενεργειακή απόδοση*: η πτυχή αυτή αποσκοπεί στην προώθηση των επενδύσεων στον τομέα της ενεργειακής απόδοσης και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, τις κατοικίες και τον δημόσιο τομέα μέσω της αξιοποίησης δράσεων ενισχυόμενων από τα εθνικά προγράμματα, που περιλαμβάνουν την ευαισθητοποίηση του κοινού στο πρόβλημα της ενεργειακής απόδοσης και των δυνατοτήτων εξοικονόμησης ενέργειας, στην εφαρμογή της νομοθεσίας σχετικά με την οδηγία για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων¹⁰ και την ενεργειακή απόδοση στην τελική χρήση και τις ενεργειακές υπηρεσίες¹¹ (συμπεριλαμβανομένης της ανανεώσιμης ενέργειας). Η προώθηση των επενδύσεων στον τομέα της ενεργειακής απόδοσης ανταποκρίνεται στη σύσταση της Πράσινης Βίβλου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ενεργειακή απόδοση¹², η οποία ενθαρρύνει τους διεθνείς χρηματοδοτικούς οργανισμούς να εξασφαλίσουν τη μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση των επενδύσεων στον τομέα της ενεργειακής απόδοσης. Στους τομείς των οικοδομών και της βιομηχανίας, παρασχέθηκε πρόσθετη στήριξη στους χρηματοπιστωτικούς ενδιάμεσους και τους τελικούς δανειολήπτες στο πλαίσιο της χρηματοδοτικής διευκόλυνσης για την ενεργειακή απόδοση, προσφέροντας ευκαιρίες για μεγαλύτερη εξοικονόμηση ενέργειας και μείωση των εκπομπών CO₂. Επιπλέον, στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων του 2009 για την αντιμετώπιση της κρίσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να συμμετάσχει στο Ταμείο Ενεργειακής Απόδοσης της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, μιας σύμπραξης δημόσιου - ιδιωτικού τομέα με πρωτοβουλία της ΕΤΕπ και της Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) και τη συμμετοχή ΔΧΟ, χορηγών και ιδιωτών επενδυτών. Το Ταμείο θα χρηματοδοτεί επενδύσεις στους τομείς της ενεργειακής απόδοσης και της ανανεώσιμης ενέργειας μέσω ειδικής χρηματοδοτικής στήριξης και τεχνικής βοήθειας σε επιχειρήσεις, εταιρείες υπηρεσιών ενέργειας, νοικοκυριά, δήμους και άλλους δημόσιους οργανισμούς. Το 2009, η χρηματοδοτική διευκόλυνση στήριξε δύο τοπικές τράπεζες στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη και τη Σερβία με την ανάπτυξη του επενδυτικού χαρτοφυλακίου τους στον τομέα της ενεργειακής απόδοσης και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Τα έργα αυτά χρηματοδοτήθηκαν με συνολική χρηματοδότηση του ΕΤΑΑ ύψους 20 εκατ. EUR, σε συνδυασμό με επιχορήγηση της

¹⁰ Οδηγία 2002/91/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2002

¹¹ Οδηγία 2006/32/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2006

¹² COM(2005) 265 τελικό της 22ας Ιουνίου 2005.

ΕΕ, ύψους 4,6 εκατ. EUR, ως επενδυτικά κίνητρα σε τελικούς δανειολήπτες και διοικητικά έξοδα για τη συμμετέχουσα τράπεζα.

- *Πτυχή III – Προαγωγή των επενδύσεων υποδομής:* η δημιουργία επαρκών δικτύων και υπηρεσιών υποδομής στους τομείς των μεταφορών, της ενέργειας, του περιβάλλοντος και των κοινωνικών υπηρεσιών έχει ζωτική σημασία για τη διασφάλιση βιώσιμης κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης και σταθερότητας στην περιοχή. Ορισμένοι από τους βασικούς παράγοντες που εμποδίζουν τις εξελίξεις στον τομέα των υποδομών είναι: η αναποτελεσματική χρήση των χρηματοδοτικών πόρων· η έλλειψη πείρας των δικαιούχων στην εκπόνηση έργων που μπορούν να χρηματοδοτηθούν από τους ΔΧΟ και άλλους χορηγούς· οι ελλείψεις χρηματοδότησης που εμποδίζουν το χρηματοδοτικό ενδιαφέρον. Η υλοποίηση της πτυχής αυτής περιελάμβανε τη δημιουργία ενός πολυτομεακού μηχανισμού πολλαπλών δικαιούχων για τα έργα υποδομών (IPF). Ο IPF στηρίζει δικαιούχους οργανισμούς σε τεχνικό και περιφερειακό επίπεδο και σε επίπεδο δήμων για να εκπονήσουν και να εκτελέσουν επενδυτικά σχέδια υποδομών χρηματοδοτούμενα από τους ΔΧΟ ή/και άλλους χορηγούς. Στόχος του μηχανισμού αυτού είναι η συγκέντρωση κεφαλαίων που θα επιτρέψουν την υλοποίηση έργων. Ο IPF παρέχει υπηρεσίες τεχνικής βοήθειας για την εκτέλεση των έργων, όπως προμελέτες σκοπιμότητας, μελέτες σκοπιμότητας, προκαταρκτικός και αναλυτικός σχεδιασμός, στήριξη της διαδικασίας διαγωνισμών, εκτέλεση έργων κλπ. Ο IPF συγχρηματοδοτεί επίσης επενδύσεις σε δημοτικές υποδομές που είναι έτοιμες να υλοποιηθούν από τους ΔΧΟ. Ο IPF ενσωματώθηκε στο επενδυτικό πλαίσιο των Δυτικών Βαλκανίων τον Δεκέμβριο του 2009. Μέχρι το τέλος της περιόδου αναφοράς, χρηματοδοτήθηκαν 65 έργα μέσω αυτού του μηχανισμού με συνολικό ποσό επιχορήγησης 123 εκατ. EUR και εκτιμώμενες συνολικές επενδύσεις 1 δισ. EUR. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι στην Αλβανία, επιχορήγηση 4,7 εκατ. EUR συνέβαλε στη μόχλευση δανείου 12 εκατ. EUR το οποίο, προστιθέμενο στην εθνική συμμετοχή και σε άλλη επιχορήγηση από διμερείς πόρους, επέτρεψε να πραγματοποιηθεί επένδυση στους τομείς της ύδρευσης και επεξεργασίας υδάτων ύψους 21,7 εκατ. EUR.